

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра практики англійської мови

На правах рукопису

КОШИРЕЦЬ ОЛЕСЯ ВІКТОРІВНА

**ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА
СЕРЕДНЬОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Спеціальність: 014 «Середня освіта. Англійська мова».

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

Павлюк Алла Борисівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри
практики англійської мови

РЕКОМЕНДОВАНА ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри практики англійської мови

від _____ 2023 року

Завідувач кафедри

проф. _____

ЛУЦЬК – 2023

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячене аналізу процесу формування вмінь монологічного мовлення учнів на середньому етапі вивчення англійської мови. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання дослідження.

У першому розділі розглядається суть і характеристика монологічного мовлення. Визначено основні аспекти, що характеризують цей вид мовлення та його роль у розвитку мовленнєвої компетенції. Наступним етапом, вивчено вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування мовлення. Розглянуто різні підходи та методики, які враховують індивідуальні особливості для оптимального формування вмінь монологічного мовлення.

У другому розділі надано методичні рекомендації стосовно формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови. Розглянуто роль мовленнєвих клубів, групової та індивідуальної роботи у цьому процесі. Також досліджено використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення та їх вплив на якість навчання на даному етапі.

У третьому розділі проведено аналіз процесу формування вмінь монологічного мовлення на прикладі Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей №26 Луцької міської ради». Здійснено діагностику рівня сформованості мовленнєвої компетентності підлітків та оцінено ефективність застосування ключових методів формування вмінь монологічного мовлення.

У висновках узагальнено отримані результати та сформульовано основні підсумки проведеного дослідження. Підкреслено важливість індивідуальних підходів у формуванні монологічного мовлення та визначено перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

Ключові слова: монолог, монологічне мовлення, англійська мова, мовленнєва компетентність, навички монологічного мовлення.

SUMMARY

This research paper is dedicated to analyzing the process of developing monologue-speaking skills among students at the intermediate stage of learning the English language. The introduction substantiates the relevance of the topic and outlines the research's purpose and objectives.

The first chapter examines the essence and characteristics of monologue-speaking. It defines the fundamental aspects that characterize this form of speech and its role in the development of language competence. Furthermore, it investigates the impact of individual students' characteristics on the process of language development. Various approaches and methodologies that consider individual traits for optimal formation of monologue-speaking skills are also discussed. The second chapter provides methodological recommendations regarding the development of monologue-speaking skills at the intermediate stage of learning the English language. It explores the role of speaking clubs, group, and individual work in this process. The use of modern technologies in teaching monologue-speaking and their influence on the quality of education at this stage is also examined. In the third chapter, an analysis of the process of forming monologue-speaking skills is conducted based on the example of Communal institution of general secondary education «Lutsk Lyceum No. 26 of Lutsk City Council». The research includes a diagnosis of the level of language competence among adolescents and an evaluation of the effectiveness of key methods in developing monologue-speaking skills.

The conclusions summarize the obtained results and formulate the main findings of the research. The importance of individualized approaches in forming monologue-speaking skills is emphasized, and prospects for further research in this direction are outlined.

Keywords: monologue, monologue-speaking, English language, language competence, monologue-speaking skills.

ЗМІСТ

ВСТУП	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ	8
1.1. Суть і характеристика монологічного мовлення.....	8
1.2. Вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування мовлення.....	15
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА СЕРЕДНЬОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	25
2.1. Роль мовленнєвих клубів, групової та індивідуальної роботи у процесі формування вмінь монологічного мовлення	25
2.2. Використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови	32
Висновки до розділу 2	40
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА БАЗІ КЗЗСО «ЛУЦЬКИЙ ЛІЦЕЙ №26 ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ».....	43
3.1. Діагностика рівня сформованості мовленнєвої компетентності підлітків.....	43
3.2. Оцінка ефективності ключових методів формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови.....	50
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що на середньому етапі вивчення іноземної мови учні вже володіють базовими мовленнєвими навичками та граматичними знаннями, але часто зазнають труднощів у формулюванні власних думок та вираженні їх чітко та логічно в мовленні. У світі спостерігається зростання значення комунікативних навичок в сучасному суспільстві. Здатність ефективно висловлювати свої думки та ідеї в усній формі є ключовою як у навчанні, так і у професійній діяльності. У зв'язку із загальним розвитком глобалізації та зростанням міжнародної співпраці, англійська мова стає важливою мовою комунікації, і вміння ефективно спілкуватися нею стає ключовою конкурентною перевагою на ринку праці.

Дослідження в області формування монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови стає актуальним завдяки потребам сучасної освіти, яка надає пріоритет вивченню мови як інструменту для успішної комунікації. Учні на цьому етапі мають вже достатні знання для сприйняття іншомовного тексту та усвідомлення граматичних структур, але їм часто не вистачає вміння логічно та послідовно висловлювати власні думки, адаптувати свою мову до конкретної аудиторії та вести монологічне мовлення на різноманітні теми. Важливо також враховувати сучасні підходи до вивчення мов, які акцентують на інтерактивному та комунікативному рівнях. Замість традиційного вивчення граматики і слів, сучасні методи вивчення спрямовані на розвиток комунікативних навичок через активну участь учнів у мовному спілкуванні. Такий підхід вимагає від учасників вивчення здатності не лише розуміти іншомовний матеріал, а й висловлювати власні думки та досвід ефективно.

Вивчення англійської мови на середньому етапі стає певним переходом від базового рівня знань до вищого рівня мовленнєвої компетентності. Учні на цьому етапі потребують систематичного розвитку навичок висловлювання власних думок та ідей, щоб ефективно взаємодіяти в різних життєвих

ситуаціях. Важливість цих навичок виявляється не лише в навчальних цілях, а й у вирішенні практичних завдань, таких як участь у міжнародних конференціях, бізнес-переговорах, або навіть просто у повсякденному спілкуванні в англomовному середовищі.

Велика кількість науковців досліджували питання пов'язані з формуванням вмінь монологічного мовлення, зокрема Запорожченко А., Іпатій І., Богущ А., Мулик К., Зеленська О., Коляда О., Бондаренко Н. та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні теоретичних аспектів формування вмінь монологічного мовлення, розробці методичних рекомендацій щодо формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови та аналізі процесу формування вмінь монологічного мовлення на базі Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей №26 Луцької міської ради». Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити суть і описати поняття «монологічного мовлення»;
- визначити вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування мовлення;
- описати роль мовленнєвих клубів, групової та індивідуальної роботи у процесі формування вмінь монологічного мовлення;
- описати використання сучасних технологій у навчанні монологічному мовленню на середньому етапі вивчення англійської мови;
- здійснити діагностику рівня сформованості мовленнєвої компетентності підлітків;
- оцінити ефективність ключових методів формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови.

Об'єкт дослідження – процес формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних,

методологічних, наукових і прикладних положень щодо формування вмінь введення монологу на середньому етапі вивчення англійської мови.

З метою вирішення поставлених завдань використовувались такі методи: аналіз, спостереження, опитування, системний метод, метод дедукції та індукції, метод експерименту.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні положення магістерської роботи доведено до рівня конкретних теоретичних і практичних висновків, пропозицій та рекомендацій щодо формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови. Результати дослідження можуть послужити основою для розробки ефективних методів для формування мовленнєвої компетентності учнів.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення результатів дослідження апробовано на XVII Міжнародній науковій онлайн-конференції «Пріоритети германської та романської філології» (м. Луцьк 10-11 листопада 2023 р.).

Структура роботи. Магістерська робота має загальний обсяг **68 сторінок** та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (54 позиції) та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

1.1. Суть і характеристика монологічного мовлення

Монологічна форма мовлення відіграє ключову роль у мовній комунікації та навчанні. Важливо розуміти, що монолог — це одноосібне висловлювання, де одна особа обговорює певну тему чи проблему без активної участі інших співрозмовників. Цей вид мовлення надає можливість індивідуально висловити свої думки, ідеї, переконання та емоції. Монолог може бути різним за структурою та тривалістю: це може бути коротка промова, лекція, виступ перед аудиторією, наратив, вибіркова чи повна історія. Важливою характеристикою монологу є те, що він передбачає глибокий аналіз та ретельно продумані висловлювання, а також вміння утримати увагу слухачів протягом певного періоду часу.

Монолог, за своїм походженням з грецької мови, є об'ємним висловлюванням, що складається з логічно та структурно пов'язаних речень, які мають внутрішню логічну завершеність, відповідну композиційну форму та не передбачають відповіді або реакції від іншої сторони. В аналізі лінгвістичних досліджень українських науковців можна зазначити, що розбіжності в трактуванні поняття «монолог» є практично відсутніми: монолог — це усне чи письмове розгорнуте мовлення однієї особи, яке не передбачає негайної вербальної реакції від слухача та може бути адресоване або самому собі, або іншим особам [16, с. 114]. Монологічна форма мовлення - це вербальний спосіб спілкування, що полягає в неперервному та послідовному висловлюванню однієї особи, яке призначене для аудиторії, будь то один або кілька слухачів, іноді навіть для самого себе. Зрозуміло, що існують випадки, коли монолог стає складовою частиною діалогу, але деякі

педагоги вважають, що монолог — це окрема форма висловлювання, яку не можна зводити до діалогу. Навчання монологічного мовлення вимагає особливого підходу, оскільки це складне мовне уміння. У лінгвістичному плані вчителю та учню потрібно працювати над структурними, граматичними, лексичними та стилістичними аспектами мови, а в екстралінгвістичному плані — забезпечувати відповідність мовного висловлення комунікативній меті, ситуації та темі [19]. Монологічне мовлення є значно складнішим для оволодіння, ніж діалогічне спілкування. Монологічне мовлення — це «структуроване усне висловлення однієї особи, спрямоване безпосередньо на аудиторію або співрозмовника» і вимагає особливих навичок та підготовки.

У дослідженні, проведеному Богушем А. та Гавриш Н., наведено таке означення монологічного мовлення: «Монолог — це форма вербальної експресії, що виникає внаслідок активної мовленнєвої діяльності, спрямована на пасивне та опосередковане сприйняття та практично нерідко відокремлена від співпраці зі співрозмовником як за змістом, так і за структурою. У деяких випадках монолог розглядають як внутрішньоперсональний акт мовлення. Монолог не передбачає безпосередньої взаємодії; він передбачає, що хтось просто слухає, не даючи відповіді» [6, с. 71].

Скалкін В. розглядає монологічне мовлення як процес комунікації, в якому вимагається логічна послідовність та складність, а також адекватність вираження думок у вербальній формі. У науковому висвітленні не існує поняття «монологічного мовлення». Він пояснює цю суперечність тим, що коли ми стверджуємо, що монологічного мовлення не існує, ми маємо на увазі, що будь-яке спілкування (і саме на це ми спрямовуємо навчання) суттєво діалогічне за своєю природою. У ньому завжди беруть участь дві сторони: не лише той, хто говорить, але й той, до кого він звертається. В загальному плані це означає, що всі висловлення мають спрямованість та мету; не існує «порожніх слів». Учений Алхазішвілі А. стверджує, що

монологічне мовлення має велике значення з точки зору вмісту в усній мові. Він вказує, що монологічне мовлення менш складне за кількістю мовних структур, які використовуються в ньому, порівняно з діалогічним спілкуванням [26].

Погоджуємося з поглядом Кардаша Л., який акцентує увагу на тому, що монолог є найбільш складною формою мовлення, спрямованою на передачу інформації. Монологічне висловлювання можна визначити як послідовне мовлення однієї особи, основною комунікативною метою якого є передача інформації про різноманітні факти та явища дійсності [20, с. 55]. Монологічне мовлення, як форма висловлювання однієї особи, вимагає розвинутої структурованості, повноти, чіткості і взаємозв'язку між окремими частинами висловлення. Мовець повинен бути здатний сфокусувати свої думки на основній інформації, уникати занурення в деталі, і водночас виразно, жваво та образно висловлювати свої емоції [45, с. 56]. У монологічному мовленні активно формується висловлення, передається інформація, а також виражається особиста позиція щодо теми. Під час монологу одна особа говорить, в той час як інші слухають. Монологічне мовлення має чітку спрямованість, його головна мета полягає у впливі на аудиторію, наданні інформації та можливого переконанні слухачів. Мовець, повинен бути свідомим стосовно змісту і структури свого виступу, забезпечувати послідовність в висловлюваннях, попереджувати наступні фрази та негайно формулювати їх [46, с. 162].

Англійська мова стала універсальним засобом комунікації і фактично є другою мовою світу. У сучасних умовах, коли світова спільнота стає все більш інтегрованою, а наша країна активно взаємодіє зі світовою фінансово-кредитною системою, знання англійської мови стає необхідним для спілкування фахівців із закордонними партнерами в галузі суспільно-економічної діяльності, де практичне володіння іноземною мовою є важливою умовою. Навчання мовного монологу є важливою складовою сучасного шкільного навчання, оскільки воно допомагає учням розвивати

аналітичне мислення та навички логічного висловлення, щоб чітко та переконливо висловлювати свої думки перед аудиторією. Мовлення, як діалогічне, так і монологічне, завжди має враховувати контекст і ситуативний контекст, і згідно з психологами, має бути мотивованим. В учня повинно бути бажання та мотивація висловлювати щось іншим особам іноземною мовою в залежності від конкретної ситуації. Ситуація стає важливим стимулом та формує відповідне середовище для мовного монологу [36, с. 46]. Проаналізувавши різні підходи, ми пропонуємо розглядати монологічне мовлення наступним чином. Монологічне мовлення — це форма комунікації або висловлювання, в якій одна особа говорить без безпосередньої участі або співбесіди з іншими. В цьому висловлюванні одна сторона виражає свої думки, почуття, інформацію або переказує історію без активної взаємодії з іншими особами. Монолог може відбуватися у формі публічного виступу, лекції, монологічної розмови тощо, де головний акцент робиться на висловлюванні однієї сторони.

Монологічне мовлення володіє своїми унікальними лінгвістичними та психологічними особливостями. Це систематизований набір висловлених у словесній формі думок, які мають вплив на оточуючих та відрізняються від діалогу в суттєвий спосіб. Згідно з класифікацією Бацевича Ф., основними характеристиками монологу є:

- визначена тривалість у часі, яка зазвичай значно перевищує тривалість висловлення в діалозі.
- розгорнутість вираження думок, що передбачає ширший обсяг мовлення.
- обмежене використання паралінгвістичних засобів (у випадку писемного монологу).
- підготовленість та контроль над мовленнєвими висловленнями, їх систематичне планування (як у випадку доповідей чи лекцій).

- односторонній характер висловлення, який не передбачає миттєвої відповіді співбесідника.

- наявність значних фрагментів тексту, які складаються з логічно пов'язаних повідомлень [17, с. 72].

Особливості монологічного мовлення, які пов'язані з різними умовами спілкування, детально проаналізовані в роботі Якубинського Л. По-перше, монологічне мовлення відрізняється своєю розгорнутістю, оскільки воно передбачає відносно ширший обсяг висловлення. Тут обмежено використання невербальної інформації, отриманої від співрозмовника під час бесіди. Замість того, щоб просто вказати на об'єкт, монологічне мовлення вимагає спочатку згадати про нього, назвати його, а в разі незнайомості співрозмовника з об'єктом, навіть описати його докладніше. По-друге, монологічне мовлення є великою мірою довільним і менше залежить від співрозмовника. Особа, що веде монолог, має власні наміри висловлювати певну інформацію і повинна вибрати відповідну мовленнєву форму та побудувати висловлення чи послідовність висловлень. По-третє, монолог характеризується високою організованістю. Зазвичай адресант планує та програмує не лише окремі висловлення, але і весь монолог в цілому. Інколи цей план залишається у мисленні, а іноді набуває мовної форми і фіксується у вигляді плану чи конспекту майбутнього висловлення [18, с. 277]. Монологічне мовлення має наступні комунікативні функції (рис. 1.1). [36, с. 47].

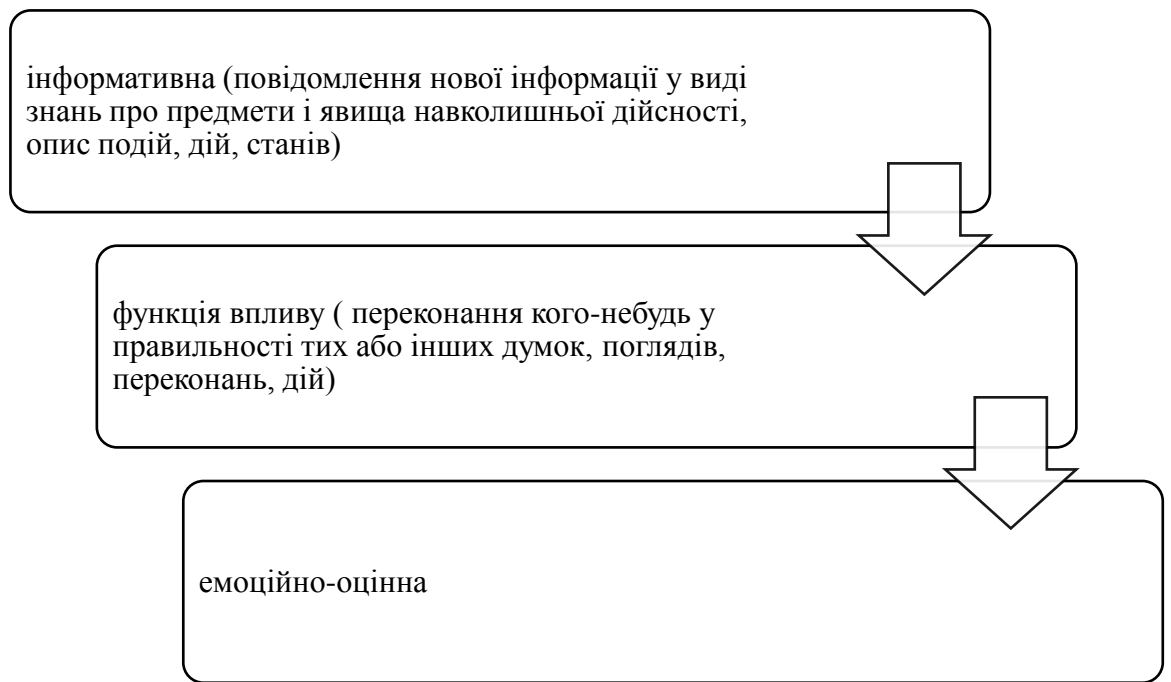

Рисунок 1.1. Комунікативні функції монологічного мовлення

У сфері викладання англійської мови розрізняють два основних типи монологічного мовлення — підготовлене та непідготовлене. Підготовлене мовлення полягає в тому, що складові частини висловлювання попередньо вивчаються і вправляються, а потім відтворюються у вигляді повідомлення чи розповіді. Натомість, непідготовлене мовлення, або спонтанне, передбачає рівень володіння мовою, при якому мовець може використовувати раніше засвоєний мовний та мовленнєвий матеріал у нових комбінаціях та ситуаціях без попередньої підготовки, поза встановленими мовними одиницями та без зовнішньої стимуляції або допомоги викладача. Важливо відзначити, що ці два види монологічного мовлення взаємопов'язані, оскільки навчання підготовленого мовлення є необхідною частиною процесу розвитку навичок спонтанного мовлення [4, с. 170].

У процесі формування навичок іншомовного монологічного мовлення можна виділити три послідовні етапи розвитку монологічних вмінь:

I етап — спрямований на навчання учнів об'єднувати мовні зразки рівня фрази в єдине цілісне висловлювання;

II етап — орієнтований на розвиток навичок побудови висловлювань, які виходять за рамки окремих фраз;

III етап — спрямований на навчання учнів створювати монологічні висловлювання на текстовому рівні різних типів мовлення, з урахуванням їх функціонально-сміслових особливостей [23, с. 276].

Формування навичок монологічного мовлення є ключовою складовою успішного вивчення англійської мови. Ці навички відіграють важливу роль у розвитку комунікативної компетенції, яка важлива як у навчанні, так і в житті загалом [2, с. 76]. По-перше, монологічне мовлення допомагає розвивати навички виразного висловлювання думок та ідей. Це дає можливість учням виражати свої думки зрозуміло та логічно, що є корисним не тільки для навчання, але й для успішного спілкування в реальних ситуаціях. По-друге, формування монологічного мовлення сприяє розвитку словникового запасу. Під час підготовки до монологічних висловлювань учні шукають нові слова і фрази, які відповідають їхнім потребам. Це допомагає розширювати лексичний запас і збагачувати мову. По-третє, монологічне мовлення розвиває навички публічного виступу. Учні вчаться контролювати голос, мовний темп, жестикуляцію та інші аспекти ефективного спілкування. Ці навички можуть бути корисними не тільки в навчанні, але і в подальшому професійному розвитку, так як вони допомагають впевнено виступати перед аудиторією та переконливо виражати свої ідеї. По-четверте, монологічне мовлення сприяє розвитку критичного мислення. Під час підготовки до монологічних виступів учні аналізують інформацію, обирають аргументи та приймають рішення про те, як структурувати своє висловлювання. Це розвиває їхню здатність критично мислити і аналізувати інформацію, що є корисним у будь-якій галузі.

По-п'яте, монологічне мовлення сприяє підвищенню самооцінки та самовпевненості учнів. Перемагаючи страх перед публічним виступом та успішно володіючи мовою, учні отримують позитивний досвід та

підвищують свою віру у власні здібності. Нарешті, монологічне мовлення сприяє культурній інтеграції. Вивчаючи англійську мову та формуючи вміння монологічного мовлення, учні мають можливість дізнатися більше про англійські країни, їхню культуру, історію та сучасний спосіб життя. Це розширює їхні знання та розуміння світу, сприяє міжкультурному обміну та спілкуванню.

Отже, формування вмінь монологічного мовлення є надзвичайно важливим етапом у вивченні англійської мови. Ці навички не тільки допомагають у підвищенні рівня мовної компетенції, але й розвивають низку інших корисних навичок, які стають в пригоді у навчанні, роботі та житті загалом.

1.2. Вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування мовлення

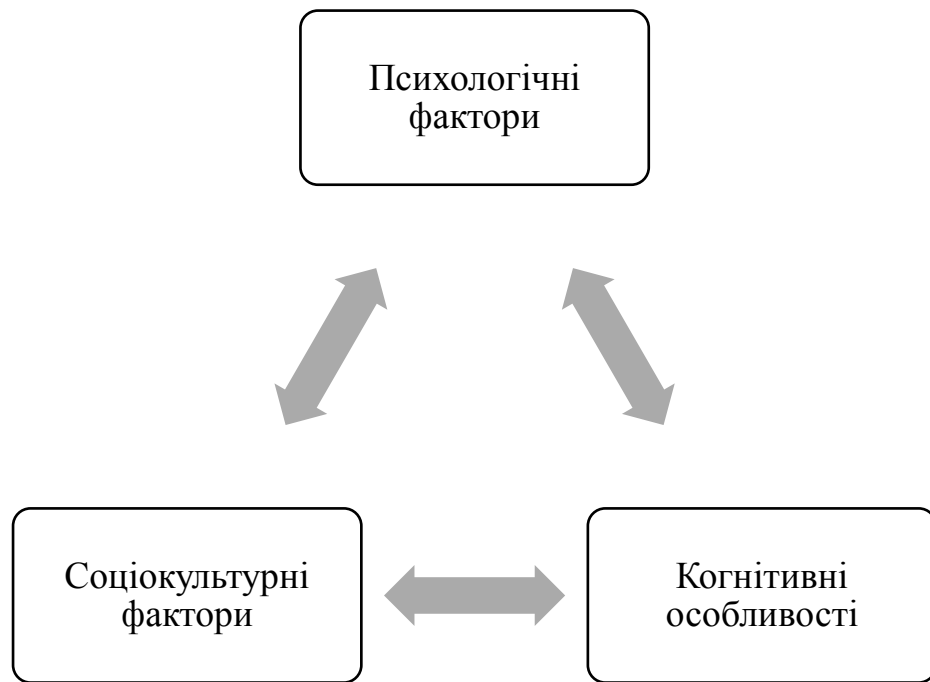
Формування мовлення є складним і тривалим процесом, який залежить від багатьох факторів, у тому числі від індивідуальних особливостей учнів.

Монологічне мовлення впливає на розвиток логічного мислення та навичок чіткого висловлення думок. Це форма висловлювання, коли одна особа самостійно структурує, компонує та виражає свої думки, користуючись різними мовними засобами [10, с. 33]. Важливо зауважити, що монологічне мовлення відрізняється за психологічними особливостями від діалогічного мовлення, і це потрібно враховувати при навчанні цього виду мовленнєвої діяльності. Зокрема, в психологічних дослідженнях вказується, що монолог вимагає від мовця більшої складності і послідовності викладання думок, а також вміння виражати їх чітко та ясно. Коли мова йде про опанування іношомовним монологічним мовленням, ці труднощі ще більше ускладнюються через те, що вивчаються не тільки нові мовні засоби, але і

здатність ефективно використовувати їх для вираження власних думок [50, с. 197].

Індивідуальні особливості учнів грають важливу роль у процесі формування мовлення. Кожен учень унікальний, і його мовлення може розвиватися в різний спосіб через різні фактори, тому варто їх розглянути детальніше (рис. 1.2).

При плануванні уроків монологічного мовлення обов'язково враховують психологічні та фізіологічні особливості учнів, що безперечно впливає на їхні пізнавальні процеси. Наприклад, старшокласники розвивають свою пам'ять, сприйняття, увагу та уяву у відповідності до поставлених перед ними завдань в житті та навчанні. Психічна діяльність старших школярів відрізняється більш високим рівнем узагальнення та здатністю до абстрагування [38, с. 320]. У формуванні навичок монологічного мовлення учнів психологічні чинники грають вирішальну роль, впливаючи на процес навчання та особистісний розвиток кожного індивіда. Монологічне мовлення вимагає здатності виражати свої думки, ідеї та інформацію у формі послідовних мовних конструкцій без прямої взаємодії з іншими особами. Серед основних психологічних факторів, що впливають на цей процес, можна виділити самооцінку, мотивацію, віру у власні здібності та побоювання виступів перед аудиторією.

**Рисунок 1.2 Фактори, що впливають на процес формування
монологічного мовлення**

Самооцінка відіграє важливу роль у формуванні мовлення. Якщо учень вірить у свою здатність говорити та вважає, що його думки є важливими, це сприяє його готовності висловлювати власні ідеї. Знижена самооцінка може пригнічувати бажання спілкуватися, викликаючи страх перед помилками чи критикою. Такі страхи можуть гальмувати розвиток мовлення, оскільки учні уникають виступів у публіці [22, с. 164]. Мотивація також відіграє важливу роль у формуванні монологічного мовлення. Якщо учні мають стимул розвивати свої комунікативні навички, вони більш схильні вчитися та практикувати мовлення. Мотивований учень буде шукати можливості для спілкування, висловлюючи свої думки та ідеї, що сприяє формуванню монологічного мовлення. Якщо учні вірять, що вони здатні досягти успіху у вивченні мови та виразно висловлювати свої думки, це підвищує їхню готовність до комунікації. На відміну від учнів, які сумніваються у власних здібностях та мають страх перед невдачею, у тих, хто вірить у свої можливості виникає бажання спробувати і вдосконалити свої навички. Страх перед громадським виступом може значно ускладнювати процес

формування монологічного мовлення. Деякі учні можуть переживати стрес та тривожність перед виступами перед класом або аудиторією. Цей страх може пригнічувати їхню можливість вільно та виразно висловлюватися [5, с. 267].

Когнітивні особливості грають важливу роль у процесі формування монологічного мовлення учнів. Монологічне мовлення включає в себе здатність виражати свої думки, ідеї та інформацію у вигляді послідовної мовної конструкції без прямої взаємодії з іншими особами. Когнітивні фактори, такі як інтелектуальні здібності, сприйняття, пам'ять та інші, можуть впливати на процес розвитку монологічного мовлення учнів [42]. Однією з важливих когнітивних особливостей є інтелектуальні здібності учнів. Учні з вищим рівнем інтелекту можуть мати перевагу в оволодінні мовними навичками. Вони можуть легше розуміти складні граматичні структури та розширювати свій словниковий запас. Інтелектуально обдаровані учні можуть також бути здатними до аналітичного мислення, що допомагає їм виразно та систематично висловлювати свої думки.

Сприйняття інформації — також важливий аспект когнітивних особливостей, які впливають на монологічне мовлення. Деякі учні можуть мати краще сприйняття звуків та мовних структур, що сприяє їхній здатності правильно вимовляти слова та речення. У той час, як інші можуть виявляти труднощі в сприйнятті аудіальної інформації та розвиненні акустичної пам'яті.

Пам'ять є ще однією важливою когнітивною функцією, яка впливає на монологічне мовлення. Учні з доброю пам'яттю можуть легше запам'ятовувати нові слова та фрази, а також використовувати їх у своєму мовленні. Здатність до запам'ятовування важлива для вивчення граматики та лексики. Учні з відмінною пам'яттю можуть легше вибирати слова та конструкції для виразного висловлення своїх думок.

Крім того, когнітивні особливості також можуть включати швидкість мислення та здатність до аналізу і синтезу інформації. Учні, які мають

швидкість мислення, можуть бути здатні до ефективного формулювання своїх думок в мовленні, включаючи відповіді на запитання та висловлення аргументів. Здатність до аналізу та синтезу допомагає учням розуміти структуру мови та будувати послідовні мовні конструкції.

Соціокультурні фактори є невід'ємною складовою формування монологічного мовлення учнів. Цей процес впливає на учнів на різних рівнях, від їхнього ставлення до мови та комунікації взагалі до їхньої здатності висловлювати свої думки й ідеї в монологічній формі. Основні соціокультурні фактори, які впливають на цей процес, включають мовні практики, медіа, освіту та культурний контекст. По-перше, мовні практики в родині та спільноті великою мірою визначають рівень мовленнєвої компетентності учнів [30, с. 116]. Якщо в сім'ї активно розмовляють певною мовою, це сприяє розвитку мовних навичок дітей. З іншого боку, якщо мова розмови в сім'ї відрізняється від мови навчання в школі, це може призвести до конфліктів і збоїв у формуванні монологічного мовлення. По-друге, вплив медіа на мовлення учнів не можна недооцінювати. Сучасні технології дозволяють дітям бути в постійному контакті з різними формами мовлення, такими як телебачення, радіо, інтернет та соціальні мережі. Від цього залежить якість і культурність їхнього мовлення. Важливо, щоб батьки та вчителі були уважні до контенту, з яким зіштовхуються діти, і спрямовували їх на вибір якісних та корисних джерел інформації. По-третє, освіта має значущий вплив на формування монологічного мовлення. Вчителі грають ключову роль у навчанні учнів говорити вільно і виразно. Вони повинні надавати дітям можливість висловлювати свої думки, а також вивчати правила граматики і структури мови. Крім того, важливо сприяти розвитку критичного мислення і аналізу текстів та мовних засобів [27].

Культурний контекст також впливає на монологічне мовлення учнів. Суспільство визначає стандарти мовлення, норми ввічливості та культурні вимоги до спілкування. Учні повинні розуміти ці контекстуальні особливості та вміти адаптувати своє мовлення до різних ситуацій. Особистість учня

також важлива в формуванні монологічного мовлення. Індивідуальні риси, які включають в себе вікові особливості, ступінь самооцінки, емоційну стійкість та інші аспекти, можуть впливати на здатність учня до висловлювання власних думок і ідей [15, с. 10].

Загалом, соціокультурні фактори мають значущий вплив на процес формування монологічного мовлення учнів. Родинне оточення, медіа, освіта, культурний контекст і особистісні особливості спільно визначають, як дитина розвиває своє мовлення та навички комунікації. Важливо забезпечити належну підтримку та навчання, щоб учні мали можливість вирости в грамотних та впевнених в собі спікерів.

Усне мовлення володіє унікальними характеристиками та особливостями, які вимагають від промовця здійснення різних зусиль, таких як регулювання темпу мовлення (або його збільшення/сповільнення), гучності, використання пауз, правильних логічних наголосів, а також надання емоційної виразності. Усне мовлення може супроводжуватися мімікою, жестами та використанням візуальних засобів. Промовець, в процесі виступу, може легко установити контакт з аудиторією або співрозмовником, сприймаючи їхню реакцію та адаптуючи мовлення відповідно до потреб слухачів. Такий підхід надає усному мовленню ширші можливості для виразності та здатність впливати на аудиторію набагато сильніше. У порівнянні з писемним мовленням, усне мовлення має свої переваги. Проте воно також має свої недоліки, що випливають зі спонтанності та відсутності підготовки. Промовець зазвичай не має достатньо часу для ретельного планування, komponування висловлювання та точного вибору слів. Це може призводити до коротких висловлювань, повторень, а також до певних недоліків у структурі речень, у виборі слів та утворенні морфологічних форм [33].

У свою чергу, навички діалогічного мовлення — це здатність до ефективного усного спілкування в різних життєво важливих сферах та

ситуаціях, зокрема у відповідь на конкретні комунікативні завдання. Ці компетенції передбачають, що мовець здатний адаптувати свою комунікативну поведінку до конкретної ситуації спілкування, має вміння планувати та виправляти власне усне висловлювання під час взаємодії та варіювання мовлення в різних формах монологу згідно зі специфікою мовленнєвого завдання та комунікативної мети. Навички в монологічному мовленні включають у себе здатність виражати думки, використовувати відповідні мовні засоби та дотримуватися правил спілкування в конкретній культурній спільноті. Серед компонентів навичок в монологічному мовленні є наступні: практичні навички, знання, розумові здібності та специфічні комунікативні уміння.

Оскільки монологічне мовлення вимагає взаємодії та розуміння співрозмовника, то розвиток навичок аудіювання має вирішальне значення для успішного функціонування в діалогічному мовленні. Першим компонентом навичок діалогічного мовлення є комунікативне, мовленнєве, когнітивне, та аналітичне мислення [53, с. 15].

Формування монологічного мовлення на іноземній мові є складним і тривалим процесом, який залежить від багатьох факторів, у тому числі від індивідуальних особливостей учнів. Учні з різними індивідуальними особливостями мають різні можливості для розвитку монологічного мовлення на іноземній мові. У таблиці 1.1 представлені основні індивідуальні особливості учнів, які впливають на процес формування монологічного мовлення іноземною мовою.

Таблиця 1.1

**Вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування
монологічного мовлення іноземною мові**

Індивідуальна особливість	Вплив на формування монологічного мовлення
Здібності	Учні з високими здібностями до мовлення швидше оволодівають мовними нормами, у них розвинене образне мислення, багатий словниковий запас, вони легко знаходять потрібні слова для вираження своїх думок. Такі учні краще розуміють складні граматичні конструкції, їм легше запам'ятати правила правопису.
Нахили	Нахил до певної галузі знань сприяє розвитку монологічного мовлення в цьому напрямку. Наприклад, учні, які мають нахил до літератури, краще розвивають зв'язне мовлення, а учні, які мають нахил до математики, краще розвивають логічне мислення і точність мовлення.
Характер	Активні, допитливі учні швидше оволодівають іноземною мовою, ніж пасивні, інертні. Сміливі, товариські діти легше встановлюють контакти з однолітками і дорослими, що сприяє розвитку їхнього мовлення.
Сімейне виховання	Батьки, які багато говорять з дитиною, читають їй книги, розвивають її творчі здібності, сприяють її мовленнєвому розвитку. Вони можуть допомогти дитині оволодіти правильним мовленням, розвинути словниковий запас, навчити її грамотно висловлювати свої думки.
Шкільні умови	Якість освітнього процесу в школі, рівень підготовки вчителів, наявність сучасних методів і засобів навчання також впливають на формування монологічного мовлення учнів. Вчитель може використовувати різні методи і прийоми для розвитку монологічного мовлення учнів, залежно від їхніх індивідуальних особливостей.
Рівень мотивації	Учні, які мотивовані до вивчення іноземної мови, швидше та ефективніше її засвоюють.
Здоров'я	Фізичне та психічне здоров'я дитини також впливає на процес формування монологічного мовлення. Хворі діти, які відчувають постійний дискомфорт, гірше засвоюють мовні норми, у них може розвинутися заїкання або інші мовленнєві порушення.

Отже, індивідуальні особливості учнів мають значний вплив на процес формування мовлення. Вчитель повинен враховувати ці особливості при

плануванні та організації освітнього процесу, щоб забезпечити кожній дитині оптимальні умови для мовленнєвого розвитку.

Висновки до розділу 1

Монологічне мовлення є невід'ємною складовою мовного розвитку та комунікативної компетенції. Це форма мовлення, де одна особа висловлює свої думки, ідеї, переживання та інформацію без активної участі співрозмовників. Монолог може приймати різні форми, включаючи виступи, лекції, промови, розповіді, інтерв'ю, ведення діалогів з самим собою і багато інших. Важливо зазначити, що монологічне мовлення не лише важливе для академічного або професійного спілкування, але також має значення для особистого розвитку та самовираження.

Однією з ключових характеристик монологічного мовлення є його сутність як індивідуальної форми вираження. В монологі людина має можливість висловити свої думки та почуття, а також поділитися з іншими своїм баченням певної ситуації чи проблеми. Це важливо для самовираження та розвитку особистості, оскільки монолог дозволяє людині виразити себе, свою унікальність та індивідуальність. Однак монологічне мовлення також має певні вимоги до структури та виразності висловлювань. Для того, щоб монолог був ефективним та зрозумілим для аудиторії, важливо планувати та структурувати свої думки, використовувати різноманітні мовні засоби, дотримуватися логічної послідовності та вибірково використовувати слова та фрази для досягнення певної мети. Монолог може бути спрямованим на інформування, переконання, розважання, навчання або висловлення власних думок та переживань, і для кожної з цих цілей підходить свій стиль та засоби впливу на аудиторію.

Вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування мовлення є надзвичайно важливим аспектом освітнього процесу. Результати досліджень і педагогічний досвід підтверджують, що кожен учень має свою унікальну комбінацію індивідуальних особливостей, які впливають на його здатність розвивати мовлення. Перш за все, індивідуальні особливості, такі як

темп сприйняття і обробки інформації, рівень розвитку когнітивних функцій і емоційний стан, можуть впливати на швидкість і якість навчання мовленню. Деякі учні можуть швидше засвоювати новий словник та граматичні правила, тоді як інші можуть потребувати більше часу та підходів для досягнення того ж рівня навичок. Другою важливою індивідуальною особливістю є мовленнєва обдарованість. Деякі учні можуть мати природний таланти для вивчення мови і розвитку мовлення, що сприяє їхньому швидкому прогресу. Водночас інші можуть зустрічати труднощі в цьому процесі і вимагати додаткової підтримки та індивідуального підходу в навчанні. Третім важливим аспектом є особливості мовленнєвого середовища, в якому виростили учні. Це може включати мовленнєве багатство сім'ї та культурне середовище. Іншими словами, деякі учні можуть бути у вигідному становищі щодо вивчення конкретної мови завдяки мовленнєвим звичаям і навичкам, якими вони вже володіють. Загалом, розуміння індивідуальних особливостей учнів і їх впливу на процес формування мовлення є ключовим елементом успішного навчання. Врахування цих особливостей допомагає створити сприятливі умови для кожного учня та сприяє більш ефективному навчанню та розвитку мовлення.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА СЕРЕДНЬОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Роль мовленнєвих клубів, групової та індивідуальної роботи у процесі формування вмінь монологічного мовлення

Монологічне мовлення є однією з найважливіших мовних навичок, яка необхідна для успішного спілкування в будь-якій сфері життя. Воно передбачає здатність висловлювати свої думки та ідеї в зрозумілій та логічній формі. Формування вмінь монологічного мовлення є складним і тривалим процесом, який вимагає від учня значних зусиль та часу. На цьому шляху йому допомагають різні методи та методики навчання, серед яких особливе місце займають мовленнєві клуби, групова та індивідуальна робота.

Позаурочна активність відіграє суттєву роль у створенні правильності в мовленні учнів. Ознайомлення з художньою літературою сприяє значному впливу на розвиток мовленнєвих вмінь та розширенню лексичного запасу. Під час літературного вивчення учні стикаються із різноманітними стилістичними виразами, коректним вживанням слів та виразів, а також навчаються проводити аналіз та виражати свої враження від прочитаного. Створення повідомлень чи творів також сприяє формуванню правильності мовлення. Учні отримують можливість висловити свої думки та ідеї у формі листа, дотримуючись норм граматики та орфографії. Це заохочує їх уважніше ставитися до власного мовлення, ретельніше перевіряти та виправляти неточності. Участь у мовленнєвих конкурсах, обговореннях або виступах перед аудиторією також служить чудовим інструментом для розвитку вправності в мовленні. Під час таких заходів учні вчаться структурувати свої думки, виражати їх, чітко та дотримуватися граматичних та фонетичних стандартів. Вони отримують можливість випробувати свої комунікативні

навички та удосконалити висловлювання. Таким чином, додаткова діяльність поза уроками, така як читання, творче письмо та участь у мовленнєвих подіях, доповнює основний курс іноземної мови та сприяє удосконаленню вправності в мовленні учнів. Це додатково закріплює здобуті знання та навички та розширює лексичний арсенал [32].

Мовленнєві клуби грають важливу роль у формуванні вмінь монологічного мовлення. Варто зазначити, що мовленнєвий клуб — це освітній чи громадський захід, спрямований на розвиток комунікативних навичок учасників через активну практику в усному мовленні [11]. Вони можуть бути як формальними, так і неформальними. У формальних клубах зазвичай є певні правила та процедури, які допомагають учасникам покращити свої мовні навички. У неформальних клубах атмосфера більш вільна, і учасники можуть спілкуватися на будь-які теми, які їх цікавлять. У такому клубі учасники мають можливість виступати перед аудиторією, обговорювати різноманітні теми, а також отримувати та надавати конструктивний відгук для поліпшення своїх навичок мовлення та виразності. Метою мовленнєвого клубу є стимулювання розвитку мовленнєвих здібностей, підвищення впевненості у власних спікерських здібностях та збагачення комунікативного досвіду учасників. Монологічне мовлення передбачає здатність висловлювати власні думки, ідеї та переконання в усній формі без прямого спілкування або відповіді на конкретні питання [34].

Мовленнєві клуби є ефективним способом розвитку вмінь монологічного мовлення з кількох причин. По-перше, вони створюють умови для регулярної практики мовлення. По-друге, вони дозволяють учасникам отримувати відгуки від інших людей, які можуть допомогти їм побачити свої сильні та слабкі сторони. По-третє, мовленнєві клуби можуть бути дуже цікавими та захоплюючими, що сприяє мотивації учнів. Розвиток цього виду мовлення має безпосередній вплив на загальний рівень комунікативної

компетенції. Важливість мовленнєвих клубів проявляється в наступних аспектах (рис. 2.1).

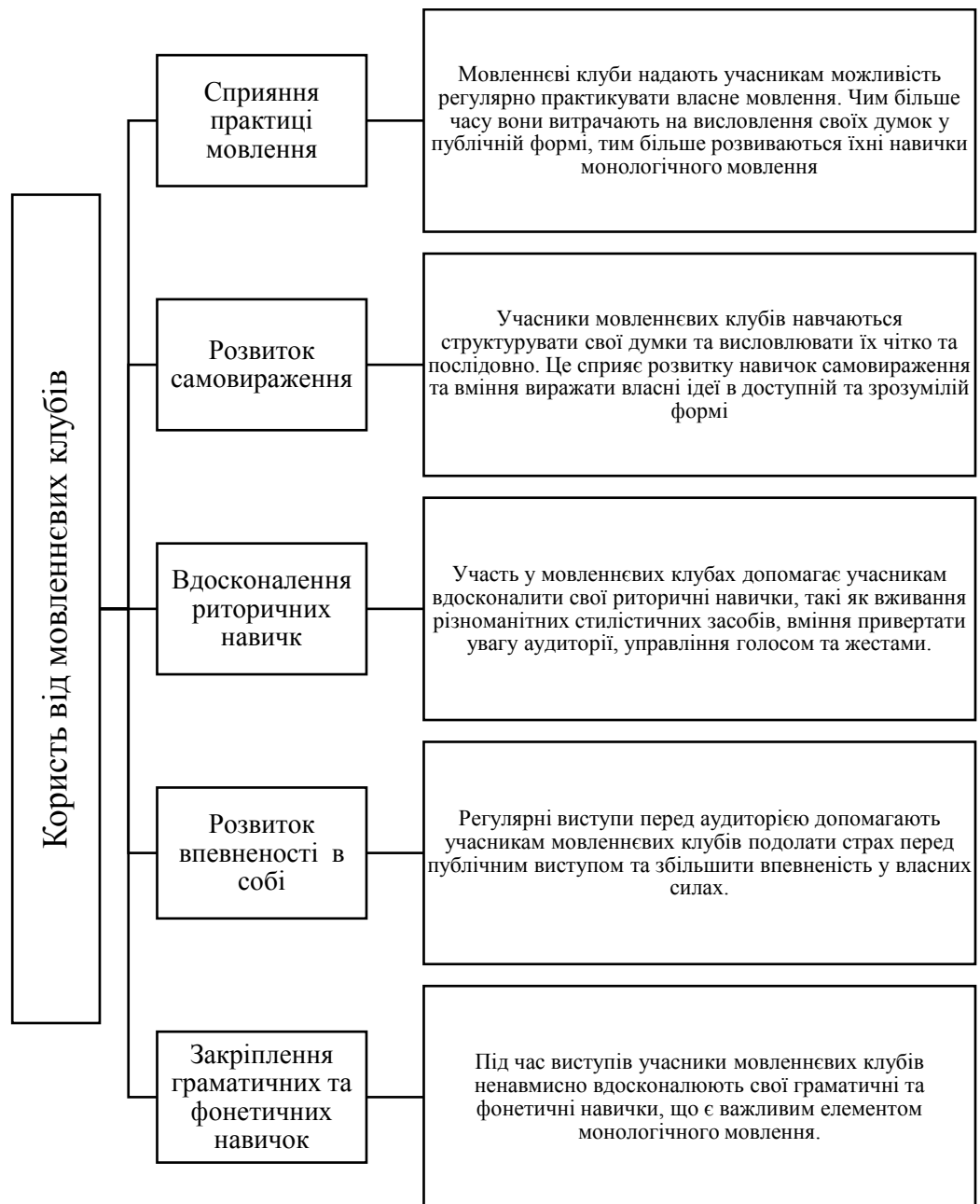

Рисунок 2.1. Вплив мовленнєвих клубів на формування вмінь монологічного мовлення

У таких клубах важливу роль відіграє групова робота. Колективні заняття дозволяють учасникам обмінюватися досвідом, вчитися взаємодіяти з різними поглядами та точками зору. Групова динаміка розширює кругозір учасників і робить процес вивчення більш насиченим. Завдяки груповим діалогам формується вміння аргументовано висловлювати свої думки,

слухати інших і робити висновки. Це допомагає виробити необхідні навички для створення змістовних монологів, які враховують позиції інших осіб та відображають об'єктивність у висловлюваннях [24]. Групова робота також є ефективним способом розвитку вмінь монологічного мовлення. Вона дозволяє учням практикувати мову в інтерактивному середовищі. Учні можуть співпрацювати один з одним, щоб обговорити різні теми, презентувати проекти або виконувати інші завдання. Варто проаналізувати переваги та недоліки групової роботи в цьому контексті (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Переваги та недоліки групової роботи під час формування вмінь
монологічного мовлення англійською мовою**

Переваги	Недоліки
1	2
1) Розвиток навичок спілкування та співпраці. Групова робота вимагає від учнів взаємодії один з одним, що допомагає їм розвивати навички спілкування та співпраці. Учні вчаться координувати свої дії, слухати один одного та приймати спільні рішення.	1) Нерівномірний розподіл навантаження. У деяких випадках учні можуть брати на себе більше навантаження, ніж інші, що може призвести до того, що деякі учні не будуть достатньо практикуватися в монологічному мовленні.
2) Групова робота дозволяє учням отримувати відгуки від інших людей, що сприяє розвитку самооцінки. Учні можуть почути, що думають інші про їхню мову, і використовувати ці відгуки для покращення своїх навичок.	2) Втрата фокусу. Групова робота може бути дуже захоплюючою, але важливо, щоб учні не відволікалися від завдання. Якщо учні не будуть зосереджені, вони не зможуть ефективно практикуватися в монологічному мовленні.

Продовження таблиця 2.1

1	2
3) Мотивація. Групова робота може бути дуже веселою та захоплюючою, що сприяє мотивації учнів. Учні мотивовані працювати над завданнями, які вони вважають цікавими та важливими.	3) Конфлікти. У групах можуть виникати конфлікти. Учитель повинен бути готовий до цього і навчити учнів, як вирішувати конфлікти мирним шляхом.

Групова робота може бути ефективним способом розвитку вмінь монологічного мовлення, але важливо враховувати її переваги та недоліки. Учитель повинен правильно підбирати завдання для групової роботи та стежити за тим, щоб учні ефективно працювали [28, с. 79]. Групова робота може бути ефективним способом розвитку вмінь монологічного мовлення англійською мовою, але для того, щоб вона була успішною, необхідно дотримуватися кількох ключових вимог:

1. Правильно підібрані завдання. Завдання для групової роботи повинні бути добре продумані та відповідати цілям навчання. Вони повинні бути цікавими та захоплюючими для учнів, а також забезпечувати достатню практику монологічного мовлення.

2. Різноманітність груп. Групи повинні бути різноманітними за складом, щоб учні могли навчатися один від одного. У групах повинні бути учні з різним рівнем мовних навичок, щоб вони могли підтримувати один одного.

3. Чітке визначення ролей. У кожній групі повинні бути визначені ролі для кожного члена групи. Це допоможе забезпечити ефективну роботу групи та уникнути конфліктів.

4. Навчання учнів співпраці. Учні повинні навчитися співпрацювати один з одним, щоб ефективно виконувати завдання. Учитель повинен навчити учнів, як координувати свої дії, слухати один одного та приймати спільні рішення.

5. Контроль учителя. Учитель повинен контролювати роботу груп, щоб переконатися, що вони ефективно працюють і досягають поставлених цілей. Учитель повинен надавати допомогу групам, коли це необхідно.

6. Обговорення роботи груп. Після виконання завдання групи повинні обговорити свою роботу. Це допоможе учням отримати відгуки від інших і побачити свої сильні та слабкі сторони.

Індивідуальна робота є важливою частиною процесу формування вмінь монологічного мовлення. Вона дозволяє учням працювати в своєму власному темпі та фокусуватися на своїх сильних та слабких сторонах [9, с. 32]. Індивідуальна робота має ряд переваг. По-перше, вона дозволяє учням отримувати максимальну кількість уваги від учителя. Учитель може надавати індивідуальні рекомендації та допомогу учням, які її потребують. По-друге, індивідуальна робота дозволяє учням працювати над конкретними аспектами своєї мови, які потребують поліпшення. Наприклад, учень, який має проблеми з граматику, може сконцентруватися на вправах на граматику. По-третє, індивідуальна робота може бути дуже ефективною для розвитку впевненості в собі. Учні можуть практикуватися в монологічному мовленні без страху помилитися [35].

Індивідуальна робота є ефективним способом розвитку вмінь монологічного мовлення, але важливо, щоб вона була правильно організована. Учитель повинен підбирати завдання відповідно до індивідуальних потреб та інтересів учнів. Індивідуальна робота може включати в себе різні завдання, такі як:

- підготовка доповідей та презентацій;
- написання есе та інших письмових робіт;
- вивчення нових слів та виразів;
- практика говоріння перед дзеркалом.

Для того, щоб індивідуальна робота була ефективною — необхідно дотримуватись наступних принципів (рис. 2.2):

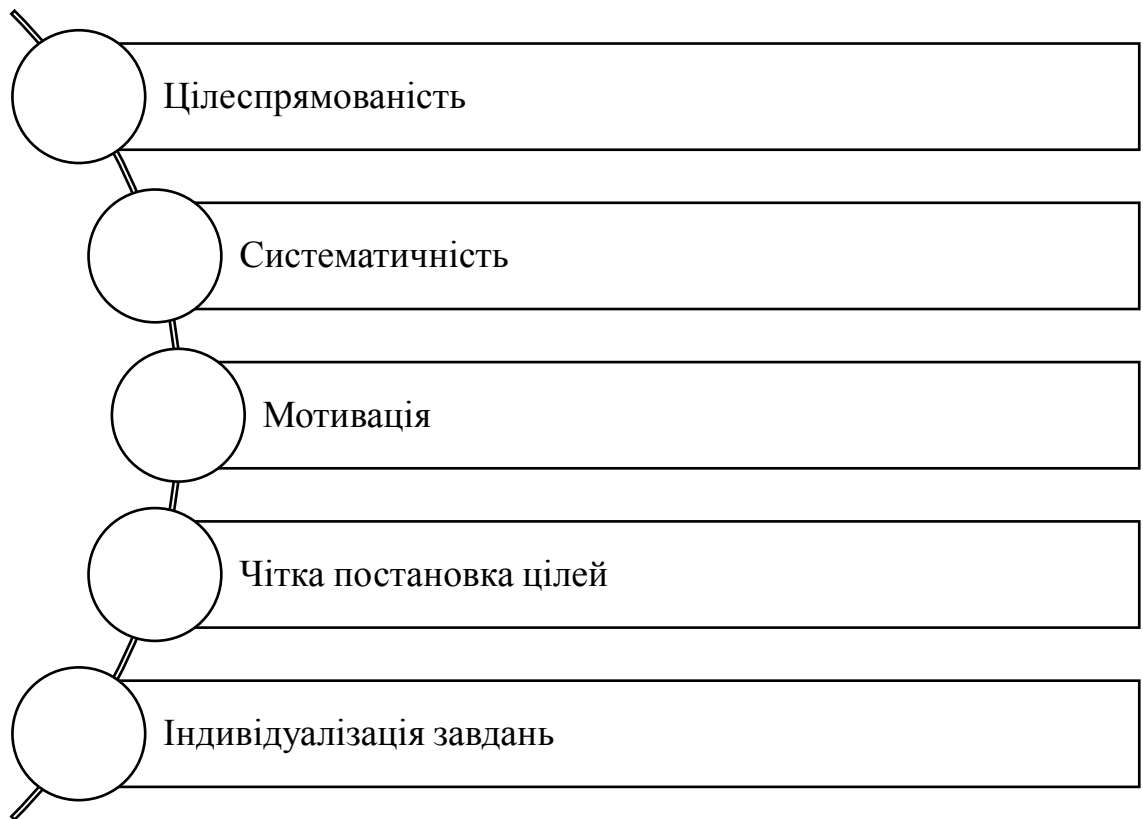

Рисунок 2.2. Основні принципи індивідуальної роботи

Завдання повинні бути адаптовані до індивідуальних потреб та інтересів учнів. Учні повинні мати можливість працювати над тими аспектами монологічного мовлення, які потребують поліпшення. При цьому учні повинні чітко розуміти, чого вони повинні досягти, працюючи над індивідуальними завданнями [41, с. 178]. Це допоможе їм бути мотивованими та зосередженими. Завдання для індивідуальної роботи повинні бути спрямовані на досягнення конкретних цілей у розвитку вмінь монологічного мовлення. Наприклад, завдання можуть бути спрямовані на розвиток таких аспектів, як:

- граматика: використання правильних граматичних структур та форм;
- лексика: використання різноманітного словникового запасу;
- фонетика: правильна вимова звуків та інтонація.

Учні повинні регулярно практикуватися в монологічному мовленні, щоб досягти прогресу. Учитель повинен планувати індивідуальну роботу

таким чином, щоб вона була регулярною та систематичною. Виконання цих принципів допоможе зробити індивідуальну роботу ефективним способом розвитку вмінь монологічного мовлення англійською мовою [14].

Розвиток монологічного мовлення не лише сприяє формуванню лінгвістичної компетентності, але і розвиває когнітивні, соціальні та комунікативні навички. Особа, яка володіє високим рівнем монологічного мовлення, здатна ефективно спілкуватися, впливати на оточуючих та вирішувати конфліктні ситуації. Крім того, вона здатна чітко і логічно висловлювати свої думки в публічних виступах, що робить її більш конкурентоздатною на ринку праці та успішною в сучасному суспільстві [7].

Отже, роль мовленнєвих клубів, групової та індивідуальної роботи у формуванні вмінь монологічного мовлення надзвичайно важлива. Ці компоненти надають можливість кожному індивіду долучитися до процесу розвитку власного мовленнєвого потенціалу, сприяють його самореалізації та адаптації в сучасному суспільстві. Такий комплексний підхід до розвитку монологічного мовлення не лише формує високий рівень мовленнєвої компетентності, але і сприяє розвитку інших важливих навичок, які є необхідними в сучасному інформаційному суспільстві.

2.2. Використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови

У сучасному світі, охопленому стрімкими змінами та технологічним прогресом, використання сучасних технологій у навчанні стає необхідністю, особливо в контексті вивчення іноземних мов. Зокрема, на середньому етапі вивчення англійської мови, розвиток монологічного мовлення є ключовим завданням

Існує розмаїття підходів та методів для вдосконалення монологічного мовлення, а серед найбільш розповсюджених можна виділити два: метод «зверху» — дедуктивний та метод «знизу» — індуктивний. Дедуктивний

метод передбачає використання зразкового тексту для легкого засвоєння англійської мови та розвитку вміння створювати монологічні висловлювання. Цей підхід включає три послідовні етапи, що сприяють поетапному вдосконаленню навичок мовлення [44].

Шлях «від низу» передбачає початок зі звичайного речення, яке поступово розвивається в монолог. Цей метод може бути розділений на три послідовні етапи:

1. Виконання завдань, що спонукають учнів формувати короткі висловлювання на певну тему або ситуацію.

2. Збільшення обсягу висловлювання, з використанням конкретизації та уточнення сказаного. Розвиваються навички заміщення слів і виразів синонімами.

3. Створення самостійного розгорнутого висловлювання, в якому додаються елементи порівняння, аргументації та оцінки сюжету. Ці підходи можуть бути застосовані на будь-якому етапі вивчення монологічного мовлення [40, с. 364].

Для більшості студентів висловлення своїх думок та суджень публічно, особливо іноземною мовою —це виклик із лінгвістичної та психологічної точки зору. Під час виступу вони стикаються з труднощами у виборі точних слів, правильних фраз, формулюванні своїх думок та суджень, і відчують напруження. Використання інтерактивних методів вважається одним з ефективних засобів розвитку комунікативної компетенції, умінь публічних виступів, а також діалогічного та монологічного мовлення на сучасному етапі [52]. При цьому завданням викладача є не лише надання конкретних завдань для виконання, але й надання мотивації та підтримки для самостійного аналізу ситуацій, конструювання власних знань та освоєння нової інформації шляхом виявлення, обговорення та закріплення їх під час дискусій. Учні стимулюються до самостійного та незалежного вирішення творчих навчальних завдань, розвивають вміння вільно висловлювати свої думки та

точки зору, керувати власними емоціями та успішно співпрацювати з іншими учасниками навчального процесу [8].

Середній етап вивчення англійської мови є важливим етапом у формуванні монологічних мовних умінь учнів. На цьому етапі учні вже мають достатній запас лексики та граматичних знань, щоб спілкуватися на більш складні теми [31]. Однак, щоб монологічне мовлення було дійсно ефективним, учні повинні навчитися:

- відповідати комунікативній задачі. Це означає, що учень повинен розуміти, для чого він висловлює свою думку, і вміти висловити її так, щоб вона відповідала поставленій меті. Наприклад, якщо учень розповідає про побачене в музеї, він повинен зосередитися на головних моментах екскурсії, а не просто перераховувати всі експонати, які він бачив.

- зв'язно і послідовно розкрити комунікативне завдання. Учень повинен вміти чітко і логічно викладати свої думки, використовуючи різні мовні засоби зв'язку. Наприклад, якщо учень розповідає про своє улюблене заняття, він повинен вміти правильно розставляти акценти, щоб розповідь була цікавою і легкою для розуміння.

- обґрунтувати правильність своїх суджень, включаючи у свою мову елементи розмірковування, аргументації. Учень повинен вміти висловлювати свої думки та переконувати інших у їх правильності. Наприклад, якщо учень розповідає про важливість здорового способу життя, він повинен навести аргументи на підтримку своєї точки зору [29, с. 152].

Згідно з точкою зору дослідників щодо цього питання, ми погоджуємося, що формування вмінь спонтанного монологічного мовлення стає більш ефективним за використання інтерактивних методів навчання. Під час аналізу досвіду використання таких методів у вивченні монологічного мовлення учнів старших класів, ми виокремили ті методи, які, на нашу думку, відповідають наступним критеріям: сприяють ефективному засвоєнню навчальної інформації, підвищують мотивацію навчальної діяльності та розвивають професійну компетентність учнів. Такі методи базуються на:

- 1) самостійному опануванні навчального матеріалу;
- 2) виконанні творчих завдань з пошуку;
- 3) здатності самостійно знаходити не одне, а декілька рішень;
- 4) участі в ситуаціях самоперевірки та аналізі власних пізнавальних і практичних дій [13].

До інтерактивних методів навчання монологічного мовлення учнів можна віднести: «Мозковий штурм», «Снігова куля», «Килимок ідей», «Оксфордські дебати», Моделювання ситуації (симулювання). Метод мозкового штурму представляє собою спосіб вирішення конкретних проблем шляхом висловлення учасниками ідей та пропозицій щодо їх розв'язання. Роль учасників полягає в спонтанному висуванні ідей на задану тему, їх класифікації та аналізі для подальшого використання. Серед переваг цього методу можна виділити: формування єдності в групі, підвищення впевненості учнів і їх здатності вільно висловлювати свої думки, а також розвиток творчого мислення учасників [51]. Обираючи певний інтерактивний метод, а саме «Interview», «Round Table», «Reflexive Circle», «Hot summary», «Project», «Expert Groups», «Dozens of questions», «Excursion», вчитель формує у учнів відповідні навички. Крім цього, у результаті взаємодії в комунікації відбувається обмін навчальним досвідом обох сторін [12, с. 57].

Наведені нижче ігри передбачають вивчення словникового запасу за конкретною темою та освоєння загальноживаних слів.

Гра «Grabaminute» полягає в тому, що учень має одну хвилину, щоб висловити термін, зазначений на інтерактивній карті. Учасник повинен подати максимальну кількість інформації про вказаний предмет або термін, включаючи його значення, використання та інше. Перемагає той учень, який забезпечив найбільш повний і зв'язний опис предмета або терміну, зазначеного на картці. Ця гра спрямована на перевірку знань словникового запасу з конкретної теми, поєднану з граматику, і вона є ефективним методом закріплення вивченого матеріалу. Серед особливостей гри варто

відзначити покращення навичок швидкого реагування та критичного мислення [3, с. 48].

Гра «An item description» вимагає, щоб учасники описували слово чи словосполучення, вказане на інтерактивних картках, не використовуючи корінь слова та не виконуючи жестів. Важливою частиною гри є взаємодія решти групи, яка повинна вгадати слово на основі наданого опису. Ця гра спрямована на перевірку знань словникового запасу за конкретною темою, у поєднанні з граматиною, і може використовуватися як активізуюча вправа перед основним уроком. Серед особливостей гри важливо відзначити поліпшення навичок швидкого реагування та активізацію пошуку синонімів англійською мовою. Прямий комунікативний контакт з групою також позитивно впливає на взаємозв'язок всередині колективу [25].

Гра «Chain story» — це логічна гра, яка вимагає виявлення фантазії та індивідуальності. Основна ідея гри полягає в тому, щоб кожен учень продовжував історію, яку розпочав попередній учасник. Щодо перевірки знань, гра охоплює словниковий запас за конкретною темою і загальний словниковий запас, поєднаний з використанням граматики. Особливості гри включають поліпшення навичок швидкого реагування, розвиток логічного мислення, підвищення уваги, а також акцент на фокусуванні на сюжеті історії, що сприяє розвитку пам'яті. Ці гри можна використовувати у другій частині уроку для стимулювання активності учнів та поліпшення їх сприйняття інформації. Вони не потребують значної підготовки та можуть адаптуватися до теоретичного рівня розуміння учнів. Щодо дискусійних групових форм, які будуть розглянуті нижче, важливо, крім теоретичного обґрунтування, мати аргументовані відповіді [49, с. 817]. Використання методу «Килимок ідей» на середньому етапі вивчення англійської мови дозволяє визначити такі ключові завдання:

- аналіз ситуації та виявлення причин негативних явищ;
- активна участь у дискусіях;

- обґрунтування своєї точки зору, підкріплене прикладами з власного досвіду;
- ефективна співпраця з іншими учасниками групи та вчителем, виявляючи повагу і толерантність до альтернативних точок зору;
- спільний пошук потенційних рішень проблеми.

Моделювання ситуацій, або симуляція, представляє собою відтворення реальності. Цей метод включає тренування учасника відтворювати певну поведінку та аналіз подій в безпечних умовах. Симуляція застосовується для навчання та засвоєння як конкретних навичок, наприклад, обслуговування клієнтів у кафе, так і для аналізу групових процесів, уміння приймати рішення та взаємодіяти. Цей метод використовується, коли в групі є велика кількість учасників або коли навчається конкретних навичок, які щоденно використовуються учнями. Учасники, взяті в дію, можуть спостерігати та аналізувати реальне виконання в ситуаціях, які вони моделюють.

Метод «ПРЕС» використовується у випадках, коли виникають спірні питання і необхідно зайняти та обґрунтувати чітко визначену позицію з суспільної проблеми, що обговорюється. Ця форма надає учням можливість вчитися формулювати та висловлювати свою думку з дискусійного питання аргументовано й стисло.

Метод «Мікрофон» дозволяє кожному швидко висловлювати свої думки, відповідаючи на питання або висловлюючи свою точку зору.

Метод «Mind-mapping» заохочує учнів виявляти інтерес до пошуку яскравих, оригінальних ідей, спонукає до мовної і мисленнєвої активності, актуалізує мовленнєвий досвід та розширює лексичний запас [43].

Один із способів активізації учнів під час вивчення іноземних мов — це застосування методу проектів, де учень самостійно планує, розробляє та захищає свій проект, активно залучаючись до комунікативної діяльності. Навчальний проект — це комплекс завдань, що включає пошукову, дослідницьку, розрахункову, графічну та інші види робіт, які виконуються

учнями самостійно з метою практичного чи теоретичного вирішення значущої проблеми. Основними цілями проектної методики є (рис. 2.) [21, с. 877]:

самовираження і самовдосконалення

розвиток мовлення та вміння грамотно та аргументовано подавати матеріал

підвищення мотивації та формування пізнавального інтересу

Рисунок 2.3. Основні цілі проектної методики розвитку монологічного мовлення

Метод проєктів сприяє розвитку мовних та інтелектуальних здібностей учнів, утримує їхній стійкий інтерес до вивчення мови та підсилює потребу в самоосвіті. У результаті використання цього методу передбачається досягнення комунікативної компетенції, що включає в себе рівень мовних, країнознавчих, соціокультурних знань, а також комунікативних умінь і мовних навичок, необхідних для ведення іншомовного спілкування.

На сьогодні існує багато платформ та веб-застосунків для вивчення іноземних мов. Один із таких інструментів для розвитку монологічного мовлення — вебзастосунок VoiceThread, що є онлайн-сервісом Веб 2.0 для створення мультимедійних презентацій. Основною перевагою цього застосунку в контексті розвитку усного мовлення є можливість учнів завантажувати аудіо та відео з коментарями до теми. Використання VoiceThread допомагає учням не лише ефективно засвоювати знання та

навички мовлення, але й розвивати вміння оформлення та презентації матеріалу. Простота використання цього сервісу дозволяє вчителю розширити навчальний процес, заощаджуючи час і зусилля [47].

TED Talks сприяють формуванню та розвитку умінь у говорінні та слуханні, дозволяючи вдосконалювати якість підготовлених та спонтанних мовних висловлювань. Використання ресурсу TED Talks під час англійських занять є дієвим і сприяє створенню цілісних фрагментів культурної та професійної діяльності. Запропонований матеріал з TED-виступів, при правильній організації занять, допомагає учням зануритися в природні ситуації спілкування, активізує вживання лексичного і граматичного матеріалу, спонукає розумові процеси, сприяє подоланню мовних бар'єрів, які часто виникають у реальних ситуаціях міжмовного спілкування [48, с. 345].

Мозковий штурм	Снігова куля	Килимок ідей	Оксфордські дебати
Моделювання ситуації	Проектний метод	Метод "ПРЕС"	Мікрофон
Використання TED Talks	Mind-mapping	Chainstory	Grabamminute

Рисунок 2.4. Основні методи для розвитку монологічного мовлення учнів

Використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови є надзвичайно важливим та перспективним напрямом. В результаті аналізу можна зробити висновок, що ці технології не лише допомагають учням розвивати навички мовлення, а й роблять процес навчання більш цікавим та ефективним. Зокрема, варто

систематизувати ключові методи формування монологічного мовлення (рис. 2.4).

Розвиток монологічного мовлення англійською мовою є надзвичайно важливим аспектом вивчення мови, і використання різних методів у цьому процесі виявляється необхідним з кількох причин. По-перше, різні методи сприяють різноманітності інтерактивних досвідів учня. Застосування різноманітних технік, таких як обговорення, ведення презентацій, та написання монологів, дозволяє учням експериментувати зі своєю мовою в різних ситуаціях та контекстах. По-друге, це допомагає уникнути монотонності та рутинності у навчанні. Змішування методів стимулює цікавість та активність учнів, оскільки вони залучаються до різних видів здійснення мовленнєвих навичок, включаючи письмо, усне висловлення та взаємодію з іншими учнями. По-третє, різноманіття методів сприяє більш повному та ефективному засвоєнню мови. Кожен метод надає учням можливість вдосконалити конкретний аспект мовлення, такий як лексика, граматики, чи висловлювання ідей. Це сприяє глибшому розумінню мовної структури та розширенню активного словникового запасу. В цілому, використання різних методів для розвитку монологічного мовлення англійською мовою забезпечує комплексний та збалансований підхід до навчання, підвищуючи якість засвоєння мовних навичок та підтримуючи мотивацію учнів у процесі вивчення.

Отже, використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови є невід'ємною складовою ефективного і сучасного освітнього процесу. Застосування цифрових технологій, віртуальних платформ та програмного забезпечення сприяє покращенню якості навчання та підвищенню мотивації учнів.

Висновки до розділу 2

У сучасному світі володіння ефективним мовленням є однією з ключових навичок, необхідних для успіху в різних сферах життя. Мовленнєві клуби, групова та індивідуальна робота виявляються важливими інструментами у формуванні вмінь монологічного мовлення. Однак, необхідно враховувати різноманітні аспекти цього процесу для досягнення максимального ефекту.

Мовленнєві клуби стають прекрасним місцем для практики та вдосконалення монологічних навичок. Участь у дискусіях, виступах та інших заходах дозволяє учням не лише вільно виражати свої думки, а й вдосконалювати аргументацію, розвивати логічне мислення та ефективно використовувати мовні засоби. Мовленнєві клуби також сприяють розширенню словникового запасу та вивченню нових виразів, що важливо для надання монологу більш насиченого та професійного вигляду. Групова робота в контексті навчання монологічному мовленню виявляється ефективною, оскільки надає учням можливість взаємодіяти та обмінюватися думками. Спільна робота в групі стимулює розвиток комунікативних навичок, навичок слухання та реакції на інші думки. Кожен учасник може зробити свій внесок, що сприяє різноманітності підходів та поглядів на тему. Важливим аспектом є також взаємна підтримка та конструктивна критика, яка сприяє постійному удосконаленню мовних навичок.

Індивідуальна робота грає значущу роль у формуванні монологічних вмінь. Самостійне вивчення дозволяє учням зосередитися на своїх особистих потребах та слабких сторонах. Важливо враховувати індивідуальний темп розвитку кожного учня, його особисті інтереси та стиль вивчення. Індивідуальна практика сприяє усуненню недоліків та удосконаленню конкретних аспектів мовлення, що може бути важливо в досягненні високого рівня володіння монологічним мовленням.

Використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови є актуальним та ефективним підходом, сприяючи розвитку комунікативних навичок учнів. За допомогою

цих технологій учні отримують можливість активного використання мови в різноманітних контекстах, що сприяє покращенню їхньої вимови, лексичного та граматичного рівня володіння мовою. Використання відтворювальних та інтерактивних мультимедійних засобів, таких як аудіо та відео матеріали, дозволяє учням оточити себе аутентичними прикладами мовлення, розширюючи їхнє розуміння інтонації, тематичного словникового запасу та структури речень. Використання мобільних додатків та онлайн-платформ для вивчення мови надає учням можливість практикувати мовлення в реальних ситуаціях, а також отримувати негайний зворотний зв'язок, що збільшує мотивацію та швидкість вивчення. Крім того, використання технологій у навчанні дозволяє індивідуалізувати процес вивчення, враховуючи рівень кожного учня та надаючи персоналізовані завдання та ресурси для розвитку монологічних навичок, що сприяє формуванню самостійності та впевненості у власних здібностях учнів.

Отже, використання сучасних технологій у навчанні монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови є перспективним напрямком, що допомагає учням активно застосовувати свої знання в реальних ситуаціях та розвивати високий рівень комунікативної компетентності.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА БАЗІ КЗЗСО «ЛУЦЬКИЙ ЛЩЕЙ №26 ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»

3.1. Діагностика рівня сформованості мовленнєвої компетентності підлітків

Проблема розвитку комунікативної компетентності серед підлітків є актуальною у сучасному світі, оскільки спілкування визнається основною формою взаємодії. Саме тому ефективність комунікативної компетентності відіграє суттєву роль у формуванні особистості кожного підлітка та впливає на його адаптаційні можливості [1].

Формування комунікативної компетентності є результатом безпосередньої взаємодії, оскільки вона виникає внаслідок досвіду комунікації між особами. Вчений Ізаренко Д. визначив цей термін за допомогою таких ключових ознак:

- комунікативна компетентність віднесена до категорії «інтелектуальні здібності індивіда»;
- вияв цих здібностей проявляється у діяльнісному процесі, що відбувається через мовленнєву діяльність.

Враховуючи це, він конкретизував зміст комунікативної компетентності, зазначаючи, що ця здатність до спілкування представляє собою складне, вивчене вміння, яке починає розвиватися природно, коли особа адаптується до певного мовного оточення, або через спеціальну освіту, збагачуючи свій адаптаційний потенціал. З розумінням цього концепту, він підкреслив, що «комунікативна компетентність» — це здатність особистості ефективно спілкуватися в різних формах мовленнєвої діяльності [39]. У відповідності до праці Кенела М. і Свейна М., комунікативна компетентність містить у собі чотири компоненти (рис. 3.1), а саме:

Рисунок 3.1. Складові комунікативної компетентності за підходом М. Кенела та М. Свейна

У контексті інтеграції в єдиний загальноосвітній простір із країнами Європейського союзу, мовленнєві навички учнів повинні відповідати загальноєвропейським стандартам володіння іноземними мовами. Ці вимоги включають уміння вільно брати участь у будь-яких розмовах і дискусіях, володіючи різноманітними ідіоматичними та розмовними засобами мови, чітко висловлювати думки і передавати будь-які відтінки значень слів та стійких виразів. Досягнення високого рівня усного володіння англійською мовою готує учнів до практичного застосування їхніх знань і вмінь.

Навчання іноземної мови в загальноосвітній школі та вищих навчальних закладах базується на розвитку компетентностей, причому ключовою є комунікативна компетентність, що визначається як здатність

ефективно спілкуватися мовою. Компетентнісний підхід в навчанні націлений на формування загальних і предметних компетентностей як результату освітнього процесу. Цей підхід підкреслює уміння учнів використовувати в певних ситуаціях адекватні методи взаємодії, розвиває навички роботи в групі, уміння виконувати різні соціальні ролі, а також набуття мовних знань та вмінь в побудові усних та письмових висловлювань [37].

Для діагностики рівня сформованості мовленнєвої компетентності підлітків ми провели дослідження на базі Луцького ліцею №26. Участь у дослідженні взяли учні 9-10 класів. Всього було 45 учнів, які погодились взяти участь. Зокрема, ми зосередили увагу як на психологічних аспектах так і практичних аспектах.

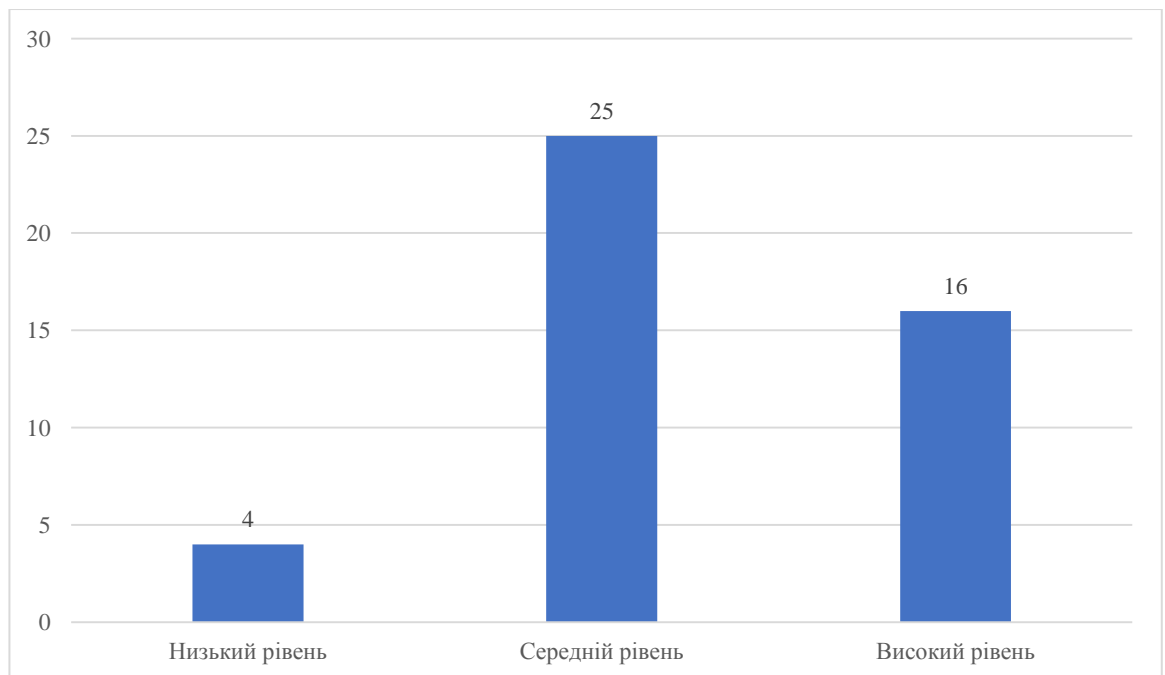

Рисунок 3.2. Результати оцінки вмінь говорити та слухати учнів ліцею №26

Ми розпочали діагностику з тесту на оцінку вмінь говорити і слухати (тест У. Маклені). Сам тест складається з 13 питань, на які учні мали чесно відповісти так або ні (додаток А). В результаті аналізу результатів ми отримали наступні результати (рис. 2.1).

Як видно з рисунку, поданого вище, більшість учнів мають середній рівень, що свідчить про досить хороші результати, оскільки це допоможе

учням комунікувати з людьми в майбутньому та швидше вирішувати конфлікти. Далі ми визначили критерії для оцінки сформованості мовленнєвої компетентності учнів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Критерії та показники сформованості мовленнєвої
компетентності учнів**

Критерій	Ключові показники
Фонетичний	1. Правильна вимова звуків 2. Виразність мовлення 3. Розвиток фонематичного сприймання мови
Лексичний	1. Семантика слів 2. Словниковий запас
Граматичний	1. Правильність синтаксичної будови мовлення 2. Правильність морфологічної будови мовлення
Діамонологічний	1. Зв'язне мовлення репродуктивного характеру 2. Зв'язне мовлення творчого характеру 3. Навички діалогічного мовлення
Комунікативний	1. Ініціативність спілкування 2. Наявність формул мовного етикету

Для оцінки визначених критеріїв ми проводили індивідуальне спілкування з учнями. В загальному, кожен показник ми оцінювали від 1 до 5 балів, після чого рахували суму. Максимальний можливий бал — 60 балів. Рівні сформованості мовленнєвої компетенції учнів в контексті вивчення англійської мови можна поділити на кілька категорій, щоб оцінити їхні навички та здатність виразити себе англійською мовою. Такий поділ допомагає вчителям та учням розуміти, на якому етапі розвитку мовленнєвої компетенції вони знаходяться і які навички потребують подальшого вдосконалення.

1. Початковий рівень: на цьому етапі учні володіють базовими лексичними і граматичними знаннями, але їхня мовленнєва компетенція обмежена і проста. Вони можуть виразити основні потреби і інформацію, але з використанням обмеженого словникового запасу та простої граматики. Зазвичай на цьому етапі учні вміють вести короткі розмови про себе, свої сім'ї та інтереси.

2. Нижче середнього рівня: учні на цьому етапі вже мають більший словниковий запас і здатність конструювати більш складні речення. Вони можуть обговорювати рутинні ситуації, виразити свою думку про прості теми та розуміють базові текстові матеріали. Однак, їхня мовленнєва компетенція все ще обмежена, і вони можуть потребувати підтримки при висловленні більш складних ідей.

3. Середній рівень: на цьому етапі учні мають досить великий словниковий запас і вміють будувати більш складні граматичні конструкції. Вони здатні обговорювати різноманітні теми, включаючи актуальні суспільні питання, подорожі, культуру та інше. Вони розуміють і використовують ідіоми та вирази, а також здатні давати досить докладні відповіді на запитання.

4. Високий рівень: Учні на цьому етапі мають дуже високий рівень мовленнєвої компетенції. Вони володіють багатшим словниковим запасом, глибоким розумінням граматики і можуть виразити складні ідеї та думки. Вони здатні взаємодіяти з носіями мови на рівні, що дозволяє їм брати участь у професійних дискусіях, вивчати та працювати в англomовних середовищах, а також вивчати текстові матеріали різної складності.

На основні вище зазначених критеріїв ми провели дослідження та отримали наступні результати (табл. 3.2).

Результати оцінки сформованості мовленнєвої компетентності учнів

Рівень	Кількість балів	Кількість учнів
Початковий	0-15	5
Нижче середнього	16-31	8
Середній	32-47	26
Високий	48-60	6

Доцільно також відобразити основні результати у вигляді діаграми (рис. 3.2).

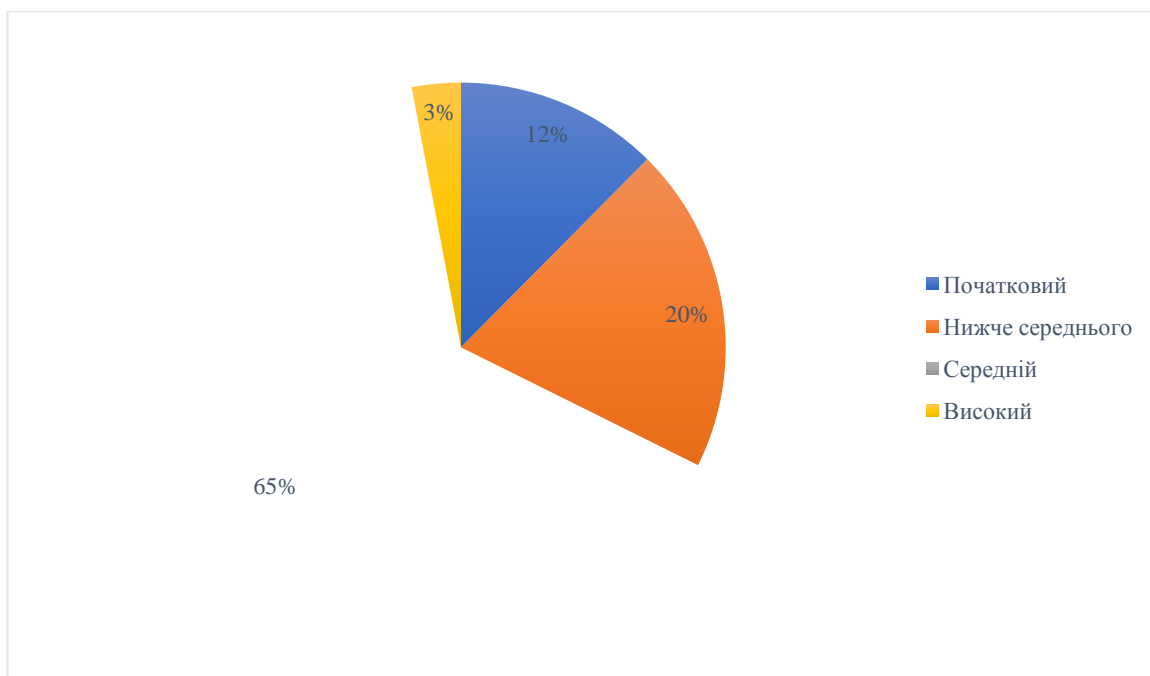

Рисунок 3.2. Розподіл учнів за кількістю балів

Як видно з рисунку, поданого вище, 26 учнів мають середній рівень сформованості мовленнєвої компетентності, що є досить хорошим показником. При цьому в особистому діалозі діти зазначали, що більшість з них додатково вивчає англійську мову в позанавчальний час. Також ми звернули увагу, що багато дітей мають типові проблеми під час монологічного мовлення іноземною мовою (рис. 3.3).

Рисунок 3.3. Типові проблеми під час монологічного мовлення іноземною мовою

Діти стикаються з різними проблемами в процесі навчання, і одна з найпоширеніших — це непевненість. Діти можуть відчувати себе непевнено в своїх здібностях, особливо коли їм доводиться робити щось нове або складне. Є кілька причин, чому діти можуть відчувати непевненість. Одна з причин полягає в тому, що вони можуть мати низьку самооцінку. Це означає, що вони думають про себе негативно і не вірять у свої здібності. Інша причина полягає в тому, що вони можуть мати поганий досвід навчання в минулому. Якщо діти часто зазнавали невдач або критики, вони можуть почувати, що вони просто не хороші в навчанні. Непевненість може мати серйозний вплив на навчання дітей. Вона може призвести до того, що вони будуть уникати нових завдань, боятися помилок і не вірити в себе,

що може негативно позначитися на їхніх успіхах у школі та в житті в цілому. Іншою поширеною проблемою є недостатні граматичні навички. Діти можуть не знати, як правильно використовувати граматичні конструкції в англійській мові. Ще однією проблемою є недостатній словниковий запас, діти можуть мати обмежений словниковий запас, що ускладнює їм знаходити слова для виразу своїх думок та ідей. Для подолання цих проблем важливо постійно практикувати мовлення, використовувати різні методи і вправи, брати участь в розмовах та спілкуванні на англійській мові і вірити в себе. Також важливо мати підтримку вчителів, батьків та співрозмовників для подолання цих труднощів.

Отже, діагностика рівня сформованості мовленнєвої компетентності підлітків є необхідною для ефективного навчання та подальшого розвитку цих навичок. Вона допомагає створити індивідуальні підходи до навчання, виявити та вирішити проблемні питання та підготувати молоде покоління до успішного спілкування в глобальному світі. На основі отриманих результатів ми можемо проводити подальший аналіз.

3.2. Оцінка ефективності ключових методів формування вмінь монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови

Після діагностики рівня мовленнєвих компетентностей учнів ми розпочали наступний етап нашого дослідження спрямований на підвищення рівня монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови. Для цього ми використовували різноманітні методи. Ми поділили учнів на дві групи та запропонували їм різні методи (рис 3.4).

Методи для групи 1	Методи для групи 2
<ul style="list-style-type: none"> • Мозковий штурм • Мікрофон • Проєктний метод з використанням Тік-ток 	<ul style="list-style-type: none"> • Моделювання ситуації • Chainstory • Організація власного TED Talks

Рисунок 3.4. Розподіл методів серед учнів

Перша група розпочала заняття з методу «Мозковий штурм». Ми запропонували учням інтерактивне завдання. Ми підготували картки з різними словами як от «new», «revolutionary», «amazing», «effective». Діти мали тягнути картку, мали 2 хвилини на підготовку та мали придумати сценарій для короткометражного фільму і представити його аудиторії. Завдання вийшло цікавим та веселим, діти придумували дійсно цікаві історії, проявляли креативність. Зокрема, ми запропонували дітям підготувати більш детальну історію по їх ідеї вже вдома та розповісти на наступний день. Важливо зазначити, що більшість дітей відчували себе набагато впевненіше на наступний день.

Також ми використовували метод «Мікрофону». Відповідно до якого кожен може висловлювати власну думку швидко, по черзі і тільки тоді коли в нього в руках мікрофон. Викрикувати чи перебивати інших не можна. То ж ми обрали темою для дискусії статтю з заголовком «Світ боїться, що штучний інтелект вийде з-під контролю. Наскільки це реально?». Також перед початком дискусії ми вивчили нові слова та мовні конструкції. Учнім було дуже цікаво обговорювати це питання, оскільки більшість вже добре знайома з штучним інтелектом в повсякденному житті. При цьому правила,

які передбачали, що перебивати не можна сприяли тому, щоб висловлювались сором'язливі діти, які не завжди можуть щось сказати в звичайних умовах.

Фінальним завданням було улюблене дітьми, а саме — відео в Тік-ток. Для цього ми використали проєктний метод, який передбачає розв'язання учнями практичної проблеми або створення продукту. Завдання передбачало декілька етапів (рис. 3.5).

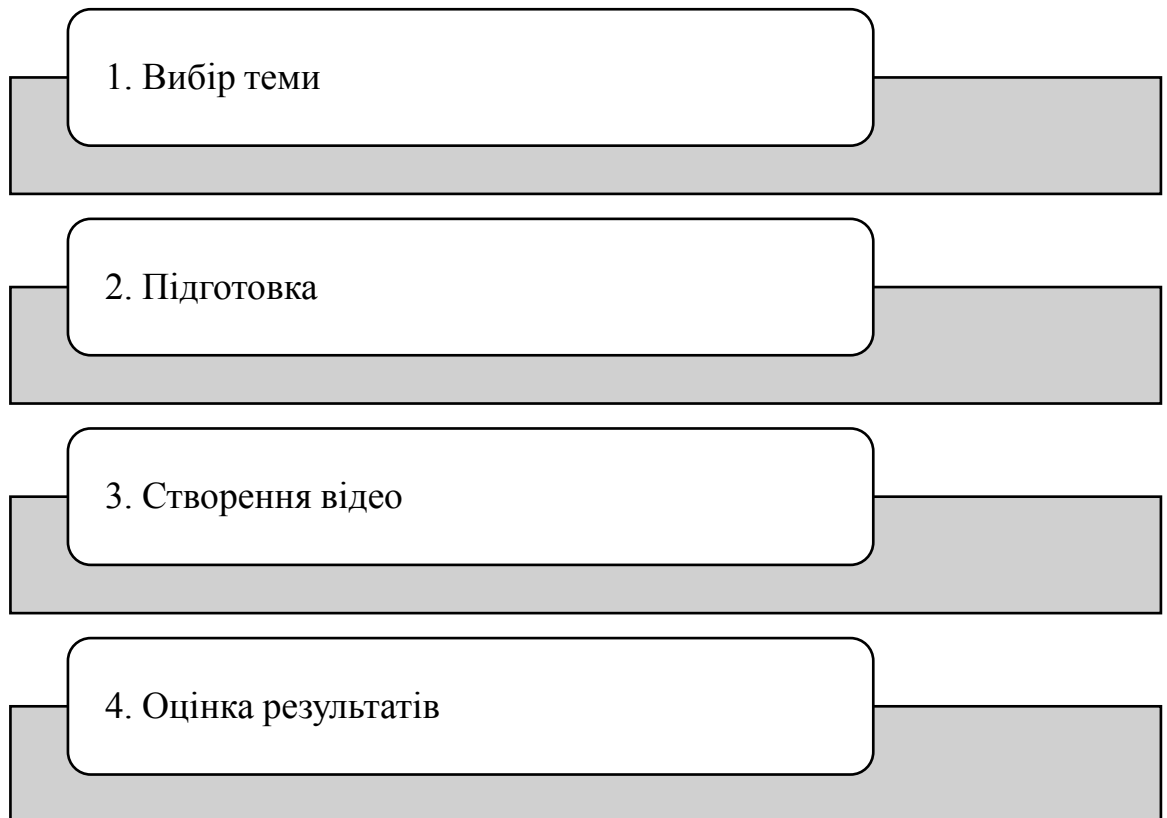

Рисунок 3.5. Процес використання проєктного методу

На першому етапі ми колективно обговорили з учнями, яка тематика їх цікавить. Було багато різних варіантів, але ми вирішили обрати корисну тематику, а саме розповісти більше про Україну в світовому просторі. Для цього ми колективно провели збір інформації та проговорили основну лексику з теми. Діти створили нові аккаунти та написали сценарії для відео. Ми домовились, що кожен учень має зробити 6-9 відео для Тік-току та опублікувати у себе. Учні адаптували тренди і створювали власний контент в форматі 60 секундних відео на різну тематику в межах обраної теми. Також

ми провели презентацію у класі, де діти розповідали про власну концепцію та представляли свої сторінки в Тік-ток. Позитивним результатом такого виду роботи слід відмітити, що деякі діти стали набагато сміливіші у своїх думках та висловлюваннях.

Для другої групи ми підготували завдання за допомогою методики моделювання ситуації. Для цього ми запропонували дітям наступну ситуацію: «Уявіть, що ви балотуєтесь на пост президента, сформуйте власну політичну програму». Перед заняттям ми обговорили ключову лексику. Для підготовки діти мали 20 хвилин, після чого почалося обговорення. Виступаючий оголошував ключові аспекти своєї передвиборчої програми, а інші в ролі журналістів ставили йому питання. В кінці уроку проводилося голосування за кандидатів, але виявилось, що два кандидати мали однакову кількість голосів, тому ми провели швидкий батл з питаннями блицу та обрали переможця і нагородили його шоколадною медаллю.

Наступним методом була гра «Chain story», де учні мали продовжувати історію один за одним. Наша історія розпочиналась з такого абзацу: «Once upon a time in the small town of Willowbrook, there lived a group of curious friends: Alex, Mia, and Ethan. One day, while exploring the dusty shelves of the local library, they stumbled upon a hidden section filled with ancient books and forgotten stories. Among them, Alex discovered an old leather-bound diary with a mysterious aura...». Далі діти по черзі мали розповісти 3-4 речення. Вправа давалась трохи важко, оскільки потрібно швидко реагувати та думати, тому не всі змогли швидко відповідати, що свідчить про необхідність проведення таких вправ і надалі.

Заключним завданням для цієї групи була організація власного TED Talks. Його організація для дітей середнього рівня англійської мови є чудовим способом мотивувати їх до навчання англійської мови та розвитку їхніх навичок. Ми вирішили дозволити дітям обирати тему на власний розсуд. Під час підготовки ми передивлялись TED Talks на YouTube та розбирали лексику й структуру виступу. Для прикладу ми виступили першими ще на етапі

підготовки з темою «Користь штучного інтелекту при вивченні англійської мови». Після довгої підготовки ми організували захід TED Talks, куди діти могли запрошувати своїх родичів чи друзів. Діти представляли свої теми по черзі, вони стосувались як ігор та книг, так і більш складних проблем як от війна чи проблема екології, що свідчить про різноплановість інтересів учнів.

Оцінку результатів обох груп ми проводили за наступними критеріями (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Критерії оцінки виступу учнів

Вміння	Рівень	Оцінка
1. Вміння привертати та підтримувати увагу аудиторії	Низький	0
	Середній	1
	Високий	2
2. Вміння висловлювати свою думку з того чи іншого приводу	Низький	0
	Середній	1
	Високий	2
3. Вміння логічно та послідовно висловлювати свою думку	Низький	0
	Середній	1
	Високий	2
4. Вміння точно використовувати мовний матеріал певної теми	Низький	0
	Середній	1
	Високий	2

За критеріями ми провели оцінку виступів обох груп учнів та отримали наступні результати (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Результати оцінки двох груп учнів після проведення навчань

Критерій	Перша група	Друга група
1. Вміння привертати та підтримувати увагу	1,2	1,3

аудиторії		
2. Вміння висловлювати свою думку з того чи іншого приводу	1,4	1,2
3. Вміння логічно та послідовно висловлювати свою думку	1,5	1,4
4. Вміння точно використовувати мовний матеріал певної теми	1,2	1,1
Середній бал	1,3	1,2

Як видно з таблиці, поданої вище, обидві групи виявилися приблизно одного рівня, при цьому в кожній групі є діти, які справились краще, а є ті, яким дались певні завдання важче. Також ми провели опитування серед учнів щодо того, яка методика їм сподобалась найбільше. Зокрема, ми запитували дітей, щодо того чи бачать вони якийсь результат після проведення даних методик та отримали наступні результати (рис. 3.6).

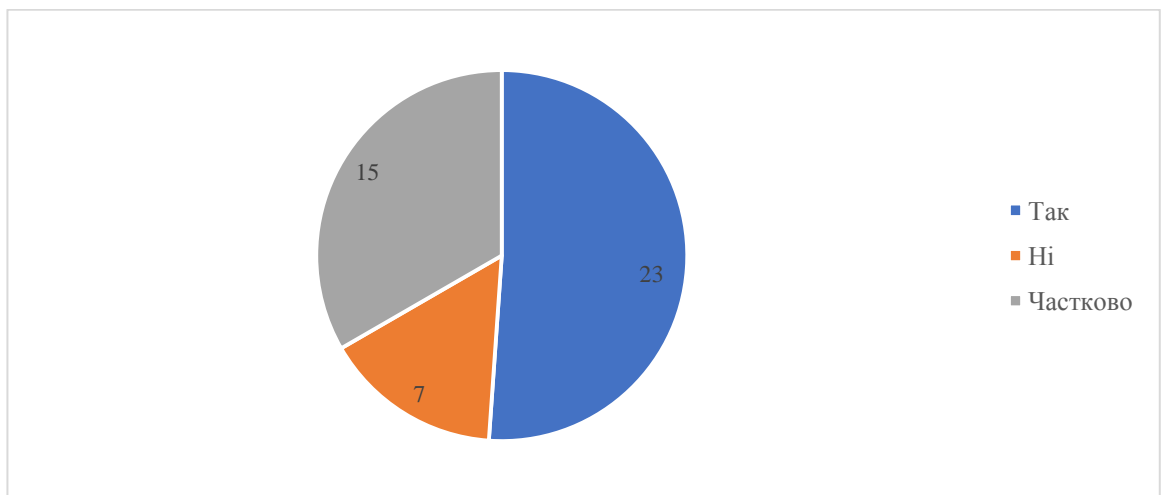

Рисунок 3.6. Структура відповідей учнів на питання «Чи бачите ви результат від навчання за допомогою зазначених методик?»

Як видно з рисунку, поданого вище, більшість дітей відзначили зміни, які пов'язані з тим, що діти почали себе відчувати впевненіше перед аудиторією, при цьому вони навчилися швидше реагувати та відповідати на питання.

Переважа у виборі методики відображена на рис. 3.7.

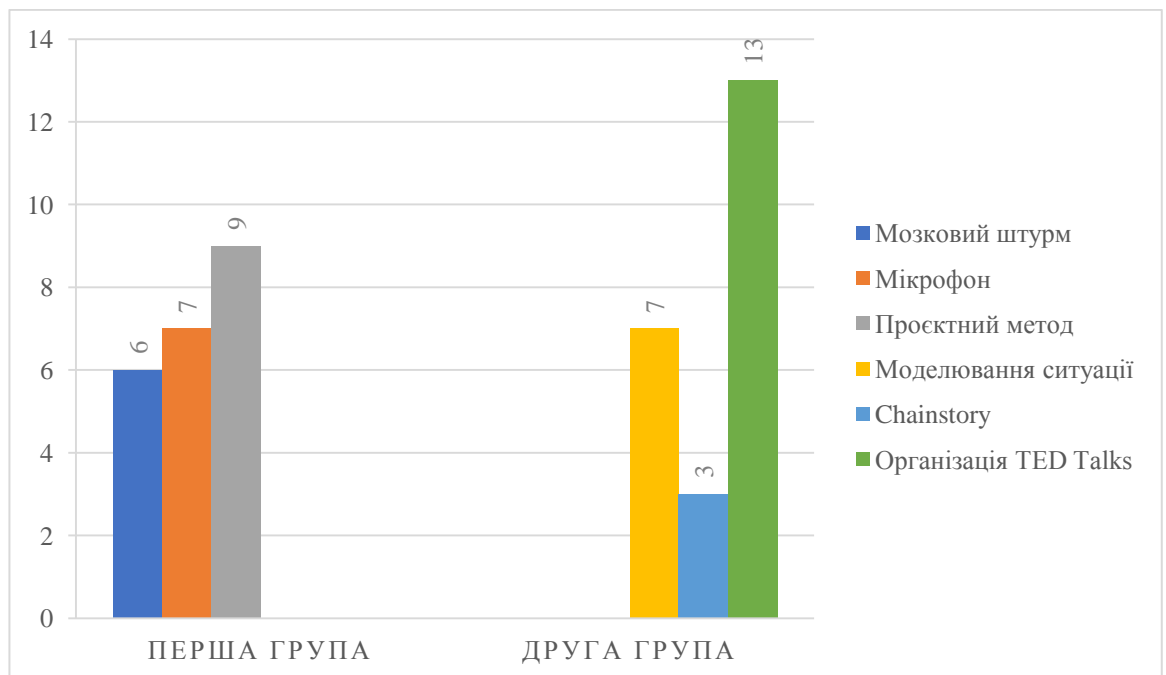

Рисунок 3.7. Структура відповідей учнів на питання «Яка методика вам сподобалась найбільше?»

Відповідно до рисунку, більшість дітей відзначили саме фінальне завдання, оскільки воно сприяє розвитку не тільки монологічного мовлення, а й креативного мислення та творчості, при цьому використання сучасних інформаційних ресурсів є важливим аспектом цього процесу. Проведення після занять діагностики рівня сформованості мовленнєвої компетентності учнів, відбувалося задля оцінки результатів до та після експерименту (табл. 3.4):

Таблиця 3.4

Результати оцінки сформованості мовленнєвої компетентності учнів до та після експерименту

Рівень	Кількість учнів в групі до експерименту	Кількість учнів в групі до експерименту
Початковий	5	4
Нижче середнього	8	6
Середній	26	27

Високий	6	8
---------	---	---

За результатами оцінки сформованості мовленнєвої компетентності учнів видно, що учні змогли покращити свій рівень, зокрема, знизилась кількість учнів у категорії «початковий рівень» та «нижче середнього».

Отже, в процесі дослідження ми використовували різні методи для формування навичок монологічного мовлення англійською мовою та можемо стверджувати, що використання таких методів є ефективним, оскільки учні відчували позитивні зміни як на психологічному, так і на практичному рівні.

Висновки до розділу 3

У сучасній методиці навчання іноземної мови важливу роль відіграє комунікативна компетентність, яка суттєво впливає на особистісний розвиток та формування адаптаційних навичок у кожної дитини. Наше дослідження щодо рівня розвиненості мовленнєвої компетентності підлітків відбулося в Луцькому ліцеї №26. Загалом 45 учнів виявили бажання взяти участь у нашому дослідженні.

Ми фокусувались на аспектах як психологічних, так і практичних, аби дізнатися більше про рівень комунікативної компетентності учнів. Більшість з них виявили середній рівень, що свідчить про хороші результати, оскільки це сприятиме їхній здатності ефективно спілкуватися та вирішувати конфлікти в майбутньому. Додатково варто відзначити, що 26 учнів показали середній рівень сформованості мовленнєвої компетентності, що є досить задовільним показником. У особистому спілкуванні деякі учні зазначили, що більшість з них додатково вивчає англійську мову поза шкільними годинами. Діагностика рівня сформованості мовленнєвої компетентності серед підлітків є необхідною для ефективного навчання та подальшого розвитку цих навичок. Вона сприяє створенню індивідуальних підходів до навчання, виявленню та вирішенню проблемних питань і готує молодше покоління до успішного спілкування в глобальному світі.

Після оцінки рівня мовленнєвих компетентностей учнів, ми розпочали наступний етап нашого дослідження, спрямований на підвищення рівня монологічного мовлення на етапі середнього вивчення англійської мови. Для досягнення цієї мети ми використовували різноманітні методи. Перша група розпочала заняття, використовуючи метод «Мозковий штурм». Крім того, ми застосовували метод «Мікрофону». Завершальним завданням став проєктний метод, який передбачав вирішення учнями практичної проблеми або створення продукту, а саме — відео в ТікТок, що є улюбленим завданням дітей. Для другої групи ми підготували завдання, використовуючи метод моделювання ситуації. Ще одним методом була гра «Chain story», де учні по черзі продовжували історію. Заключним завданням для цієї групи стало організація власних TED Talks. Обидві групи були приблизно на однаковому рівні, при цьому в обох групах були діти, які впоралися краще, і ті, які стикалися з труднощами виконання деяких завдань. Більшість дітей відзначили фінальне завдання, оскільки воно сприяє не лише розвитку монологічного мовлення, але й креативного мислення та творчості. Важливим аспектом цього процесу є використання сучасних інформаційних ресурсів. Результати оцінки сформованості мовленнєвої компетентності учнів вказують на те, що вони здатні покращити свій рівень, зменшилась кількість учнів у категорії «початковий рівень» та «нижче середнього».

Підсумовуючи, варто зазначити, що наше дослідження підтвердило ефективність застосування різноманітних методів для підвищення рівня монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови. Використання методів «Мозковий штурм», «Мікрофон», проєктний метод, моделювання ситуацій та гри «Chain story» стимулювали розвиток комунікативних навичок учнів.

ВИСНОВКИ

Монологічне мовлення є необхідною та невід'ємною складовою процесу мовного розвитку та формування комунікативної компетенції особистості. Основною характеристикою монологічного мовлення є його індивідуальний характер, що надає можливість особистості виражати свої думки, почуття та погляди на певні ситуації чи проблеми. Це сприяє самовираженню та особистісному розвитку. Однак для досягнення ефективності у монологічному висловлюванні, важливо дотримуватися певної структури, логічної послідовності та використання різноманітних мовних засобів.

Згідно з результатами досліджень та педагогічного досвіду, кожен учень має свою унікальну комбінацію особливостей, які впливають на його здатність навчатися мовленню. Індивідуальні характеристики, такі як темп сприйняття і обробки інформації, когнітивні здібності та емоційний стан, визначають швидкість і якість засвоєння мови. Деякі учні швидко засвоюють нові слова і граматичні правила, тоді як іншим може знадобитися більше часу та індивідуального підходу. Не менш важливою є роль мовленнєвої обдарованості, яка може бути природженою, сприяючи швидкому прогресу у вивченні мови. Однак інші учні можуть стикатися з труднощами і вимагати спеціальної підтримки.

Впровадження сучасних технологій у процес навчання монологічного мовлення на середньому етапі вивчення англійської мови представляє собою актуальний та результативний підхід, сприяючи розвитку комунікативних умінь учнів. Завдяки цим технологіям учні мають можливість активно застосовувати мову у різноманітних сценаріях, що сприяє поліпшенню їхньої вимови, розширенню лексичного та граматичного рівня мовлення. Використання відтворювальних та інтерактивних мультимедійних засобів, таких як аудіо та відео матеріали, дозволяє оточити учнів аутентичними прикладами мовлення, що сприяє розвитку їхньої інтонації, розширенню

тематичного словникового запасу та вдосконаленню структури речень. Використання мобільних додатків та онлайн-платформ для вивчення мови дозволяє учням практикувати мовлення в реальних ситуаціях, а також отримувати миттєвий зворотний зв'язок, що підвищує мотивацію та швидкість вивчення. Безперечно, використання технологій у навчанні дозволяє індивідуалізувати процес вивчення, враховуючи рівень кожного учня та забезпечуючи персоналізовані завдання та ресурси для розвитку монологічних навичок, що сприяє формуванню самостійності та впевненості у власних здібностях учнів.

Комунікативна компетентність грає ключову роль у формуванні особистості та навичок адаптації у дітей. Проведене нами дослідження, спрямоване на визначення рівня мовленнєвої компетентності підлітків, відбулося у КЗЗСО «Луцький ліцей №26 Луцької міської ради», з участю учнів 9-10 класів, які висловили бажання брати участь у нашій роботі. Ми приділяли увагу психологічним і практичним аспектам для отримання більш глибокого розуміння рівня комунікативної компетентності учнів. Загалом 45 учнів взяли участь у дослідженні. Більшість з них продемонстрували середній рівень, що свідчить про добрі показники, які сприятимуть їхній здатності до ефективного спілкування та вирішення конфліктів у майбутньому. Слід відзначити, що 26 учнів показали середній рівень сформованості мовленнєвої компетентності, що вважається задовільним результатом. У власному спілкуванні деякі учні вказали, що багато з них додатково вивчають англійську мову поза шкільними годинами. Діагностика рівня сформованості мовленнєвої компетентності серед підлітків є необхідною для ефективного навчання та подальшого розвитку цих навичок. Вона сприяє створенню індивідуальних підходів до навчання, виявленню та вирішенню проблемних питань і готує молодше покоління до успішного спілкування в глобальному світі.

Після оцінки рівня мовленнєвих компетентностей учнів, ми перейшли до наступного етапу нашого дослідження, який спрямований на підвищення

рівня монологічного мовлення на етапі середнього вивчення англійської мови. Для досягнення цієї мети ми використовували різноманітні методи. Перша група розпочала заняття, використовуючи метод «Мозковий штурм». Крім того, ми впроваджували метод «Мікрофону». Заключним завданням був проєктний метод, що передбачав вирішення учнями практичної проблеми або створення продукту, а саме — відео в TikTok, яке є улюбленим завданням дітей. Для другої групи ми складали завдання, використовуючи метод моделювання ситуації. Ще одним методом була гра «Chain story», де учні по черзі продовжували історію. Завершальним завданням для цієї групи було організувати власні TED Talks.

Важливим аспектом цього процесу є використання сучасних інформаційних ресурсів. Результати оцінки сформованості мовленнєвої компетентності учнів підтверджують, що вони здатні покращити свій рівень, зменшилась кількість учнів у категорії «початковий рівень» та «нижче середнього». У підсумку, наше дослідження підтвердило ефективність застосування різноманітних методів для підвищення рівня монологічного мовлення школярів на середньому етапі вивчення англійської мови. Застосування методів «Мозковий штурм», «Мікрофон», проєктний метод, моделювання ситуацій та гри «Chain story» стимулювало розвиток комунікативних навичок учнів.

Отже, на середньому етапі вивчення англійської мови формування вмінь монологічного мовлення відіграє ключову роль у розвитку комунікативних навичок учнів. У цьому процесі важливо акцентувати увагу на розширенні лексичного запасу, вдосконаленні граматичних конструкцій та вивченні ефективних стратегій висловлювання думок. Регулярна практика у вигляді монологічних виступів сприяє впевненості в себе, розвиває вміння структурувати і виражати власні думки, що є важливим етапом у навчанні англійської мови на середньому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук А. Комунікативна компетентність як адаптаційний ресурс особистості підлітка. 2022. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25882/1/Andriichuk.pdf>
2. Баб'юк О. Дидактичні передумови формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в монологічному мовленні майбутніх фахівців сфери туризму. Педагогічний альманах 35. 2017. С. 74-80.
3. Бичківська Т. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія» 1.64. 2017. С. 48-52.
4. Білан Н. Формування навичок іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців аграрного профілю. Молодь і ринок. 2016. № 3. С. 168-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_3_35.
5. Богомаз Т. Публічний виступ як стресова ситуація студентського наукового товариства. 2018. С. 267.
6. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних закладах : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фак-тів дошк. освіти. Київ : Видавничий дім «Слово». 2006. 304 с.
7. Бозняк М. Кейс-метод як форма інтерактивного навчання на уроках англійської мови в ліцеї. 2019. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16898/%D0%91%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20%D0%9C.%D0%AE..pdf?sequence=1>
8. Бойко І. Інтерактивні методи викладання англійської мови. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_interaktyvni.pdf
9. Бойко Т. Проектна діяльність учнів з використанням ІКТ на уроках англійської мови. Рідна школа 12. 2014. С. 31-34.

10. Бондаренко Н. Шляхи формування зв'язного монологічного мовлення у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія 24. 2013. С. 30-34.
11. Гарник Л. Мовний клуб "Діалог" як інструмент розвитку мовних компетенцій іноземних студентів. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2019. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/42278/1/Harnyk_Movnyi_klub_2019.pdf
12. Глушок Л. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Педагогічний дискурс 8. 2010. С. 56-59.
13. Григор'єва Т. Методичні рекомендації щодо використання британського досвіду підготовки вчителів-філологів до навчання дорослих у вітчизняній педагогічній практиці: Методичні рекомендації. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 48 с.
14. Діденко А. Групова форма роботи на уроках англійської мови у 6 класі. 2021 URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/14719/Didenko_fuifzh_2021.pdf?sequence=1
15. Дубовик С. Культура спілкування як складник загальної культури школярів. Українська мова і література 1. 2012. С. 9-12.
16. Запорожченко А., Нестерова Н., Поняття та особливості іншомовного монологічного мовлення. 2021. С. 114
17. Зеленська О. Навчання усного іншомовного мовлення здобувачів вищої освіти в нелінгвістичній магістратурі. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. 2018. Вип. 62. С. 72-76.
18. Іваненко Н., Новікова В. Іншомовне монологічне мовлення в комунікативному аспекті. Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії».-Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.

Винниченка, 2022.-423 с. Online Book of abstracts of the sixth International scientific and practical. 2022. С. 277.

19. Іпатій І., Кузик О. Формування навичок діалогічного та монологічного мовлення. URL: <http://intkonf.org/ipatiy-i-kkuzik-ov-formuvannyanavichok-dialogichnogo-ta-monologichnogo-movlennya/>

20. Кардаш Л. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2015. Вип. 57. С. 54-58.

21. Ковінько К. Інноваційні методики та технології викладання англійської мови в ЗВО. Наукові записки. Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченк. Серія: Філологічні науки 175. 2019. С. 877-882.

22. Козерук Ю., Євсейчик Я. Самооцінка як фактор становлення особистості студента. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки 124. 2015. С. 163-165.

23. Коляда О. Сучасні підходи до формування монологічного мовлення учнів з порушеннями слуху. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна 17 (1). 2011. С. 275-284.

24. Комар О. Застосування сучасних освітніх технологій на заняттях англійської мови. ВЦП" Візаві". 2019. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11444/1/Zastosuvannya_suchasnyh_osvitnih_tehnologii_na_urokah_angliiskoi_movy.pdf

25. Костюченко К. Інтерактивні методи як засіб формування критичного мислення студентів на заняттях з англійської мови. 2012.

26. Костюченко К. Особливості навчання монологічного мовлення на заняттях з англійської мови у ВНЗ. 2015. URL: <http://dspace.cuspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1793/1/Особливості%20навчання%20монологічного%20мовлення%20на%20заняттях%20з%20англійської%20мови%20у%20ВНЗ.pdf>

27. Коширець О. Вплив індивідуальних особливостей учнів на процес формування монологічного мовлення під час вивчення іноземної мови. Пріоритети германської та романської філології. XVII Міжнародна наукова онлайн-конференція. м. Луцьк 10-11 листопада 2023 р.

28. Кравченко Ю. Про деякі інтерактивні методи на заняттях з англійської мови у ВНЗ. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки 4. 2013. С. 78-83.

29. Кукса Б. Дидактичні принципи взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма з використанням мультимедійних засобів майбутніх учителів англійської мови. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Психологія і педагогіка 15. 2010. С. 150-153.

30. Курило О., Розман І. Вербальні та невербальні аспекти культури спілкування. Молодий вчений 3. 2017. С. 114-118.

31. Кушнір В. Особливості навчання фахового англомовного монологічного та діалогічного говоріння студентів-медиків. 2022. URL: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/3268/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%A4%D0%90%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%90%D0%9D%D0%93%D0%9B%D0%9E%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E.pdf>

32. Луців С. Лінгвістичні основи формування монологічного мовлення учнів початкової школи. Перспективи та інновації науки 10 (28). 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736824/1/Conference-Proceedings-3-4-August-2023-556-558.pdf>

33. Луців С. Лінгвістичні основи формування монологічного мовлення. Перспективи та інновації науки 9 (12). 2022. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/download/5155/5188>

34. Максименко О. Спеціалізований розмовний клуб англійської мови як засіб підвищення рівня мовленнєвої компетенції соціологів. Сумський державний університет, 2017. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/67134/1/Maksymenko.pdf>
35. Матюха Г., Салло О. Організація групової роботи на уроках англійської мови. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 33. 2013. С. 270-276.
36. Мулик К. Специфіка англійського монологічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості. Записки з романо-германської філології 2 (37). 2016. С. 44-49.
37. Несторенко Д. Монологічне мовлення у навчальних програмах з іноземних мов. Сумський державний університет, 2020. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/77230/1/Nestorenko_teaching_2020.pdf
38. Павелків Р. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Кондор, 2011. 468 с.
39. Павленко Т. Особистісні чинники розвитку комунікативних властивостей підлітків. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/disertaciya_pavlenko_1584483820.pdf
40. Перепелиця К. Формування самостійного монологічного мовлення на уроках англійської мови у вищій школі. Молодий вчений 8. 2016. С. 362-365.
41. Пилипенко Л. Проектні технології як засіб інтерактивного навчання на уроках англійської мови. Школа-ВУЗ: Аналіз форм взаємодії та перспектив. 2020. С. 176-184.
42. Попова Л. Урок як основна форма вдосконалення монологічного мовлення учнів. Науковий вісник Донбасу 3. 2012.
43. Савка І., Яремко Т. Особливості навчання монологічному мовленню у закладах вищої освіти. The 8th International scientific and practical conference “Modern science: problems and innovations. 2020. URL: <https://sci->

conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/MODERN-SCIENCE-PROBLEMS-AND-INNOVATIONS-18-20.10.20.pdf#page=238

44. Савченко А. Методика формування у майбутніх учителів англійської мови компетентності у монологічному мовленні засобами інтерактивних технологій. 2019. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/388/Savchenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

45. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006. 716 с.

46. Ситник О. Формування навички іншомовного монологічного мовлення студентів: теоретичний аспект. Science and society, patterns and trends of development. 2021. С. 161-162.

47. Смірнова А., Щерба Н. Електронний застосунок Voice Thread як засіб навчання монологічного мовлення учнів старшого етапу ЗНЗ. Теорія і практика навчання іноземних мов. 2020. URL: http://eprints.zu.edu.ua/30873/1/Смірнова_Щерба_тези%20%282%29_правка.pdf

48. Стрельчук Я. Практика використання медіа контенту мережі інтернет для формування професійної компетентності студентів засобами іноземної мови. Педагогічна освіта: теорія і практика 30. 2021. С. 344-354.

49. Татова. В., Рацул А. Новітні методи вивчення англійської мови. 2014. Наукова конференція студентів і магістрантів. С. 816-819

50. Тях М. Психологічні особливості навчання монологічного мовлення учнів старшої школи на уроках англійської мови. Становлення особистості професіонала у постковідному просторі. 2022. С. 197.

51. Фаустова І., Григор'єва Т. Навчання монологічного мовлення учнів старшої школи на уроках англійської мови. Актуальні проблеми навчання іноземних мов за професійним спрямуванням. 2022. URL: http://eprints.zu.edu.ua/33889/1/Фаустова_Григор%27єва_тези.pdf

52. Чекамова К. Інтерактивні методи навчання на уроках англійської мови в ліцеї. 2020. URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/12927/Chekamova_fuifj_2020.pdf?sequence=1

53. Черниш В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови 4. 2012. С. 11-27.

54. Шейко О. Зміст та структура комунікативної компетентності підлітків. Рекомендовано до друку на засіданні кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (протокол № 12 від 24 травня 2022 року). Схвалено до друку Вченою радою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. 2022. С. 170.

Оцінка умінь говорити і слухати (Тест У.Маклені)

Інструкція. Дайте відповіді на кожне запитання тесту «так» чи «ні».

1. Коли ви розмовляєте, пояснюєте що-небудь, чи уважно ви стежите за тим, щоб слухач вас зрозумів?
2. Чи підбираєте ви слова, відповідні рівню підготовки і розуміння слухача?
3. Чи обдумуєте ви побажання, вказівки, прохання, перед тим, як про них сказати?
4. Якщо ви висловили нову думку, і ваш слухач нічого не запитує, чи вважаєте ви, що він зрозумів її?
5. Чи стежити ви за тим, щоб ваші вислови були якомога більш визначеними, ясними, короткими?
6. Чи обдумуєте ви заздалегідь свої ідеї, пропозиції, щоб не говорити незв'язно і незрозуміло?
7. Чи заохочуєте ви, щоб вас запитували?
8. Чи вважаєте ви, що знаєте думки оточуючих, чи запитуєте ви їх, щоб це з'ясувати?
9. Чи розрізняєте ви факти і думки?
10. Чи шукаєте ви нові заперечення проти аргументів співбесідника?
11. Чи стараєтеся ви, щоб ваші друзі(слухачі) у всьому погоджувалися з вами?
12. Чи завжди ви говорите ясно, чітко, повно, стисло і ввічливо?
13. Чи робите ви паузи в мові, щоб і самому зібратися з думками, і слухачам дати можливість обдумати ваші пропозиції, запитати?

Обробка результатів та інтерпретація результатів

Якщо ви, не замислюючись, відповісте «так» на всі запитання, окрім 4, 8, 10 і 11-го, то можна вважати, що ви володієте прийомами грамотного, безконфліктного спілкування, вмiєте висловлювати свої думки і слухати співбесідника, володієте основними вміннями для формування загальної точки зору і розуміння, для вирішення і профілактики конфліктних ситуацій.